

توراه اور • پاراشاها ویدی • مامار 1

יהודה אתה יודוך אחיך וגו'

«یهودا (یهודה)، برادرانت تو را خواهند ستود»

یهودا، اذعان (הודאה, hoda'ah) است: خودنهی گری (ביטול, bittul) در برابر ה' که از عشق و هیبت (אהבה ויראה, ahavah veyirah) فراتر است و در خم شدن و خاموشی نماز شמונה عسره (שמונה עשרה, Shemoneh Esreh) جلوه می یابد. این اذعان تنها پس از کار برادرانش، روبین (ראובן)، شمعون (שמעון) و لاوی (לוי)، آشکار می شود: عشق، هیبت و تورا که با نمازهایی متناظرند که پیش از شموנה عسره می آیند.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسخاک

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayechi/1

مقصود اصلی

یهودا، اذعان (הודאה, hoda'ah) است: خودنفی‌گری (ביטול, bittul) در برابر ה' که از عشق و هیبت (אהבה وיראה, ahavah veyirah) فراتر است و در خم‌شدن و خاموشی نمازِ شמונה‌عسره (שמונה עשרה, Shemoneh Esreh) جلوه می‌یابد. این اذعان تنها پس از کارِ برادرانش، روبن (ראובן), شمعون (שמעון) و لاوی (لاוי), آشکار می‌شود: عشق، هیبت و تورا که با نمازهایی متناظرند که پیش از شموנה‌عسره می‌آیند.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشتهای پایان متن هستند.

خلاصه مامار

يعقوب (יעקב) يهودا را برکت می‌دهد؛ يهودا که نامش به معنای اذعان است، «برادرانت تو را خواهند ستود». لیا (לאה) این نام را تنها پس از تولدِ روبن، شمعون و لاوی بر او نهاد، و در نفس نیز برادران نخست می‌آیند. روبن یعنی «دیدن»: تأمل در عظمتِ ה' تا شناختِ صرف به عشقی بدل شود که در دل احساس می‌شود؛ از همین رو آیاتِ ستایش (פסוקי דזמרה, Pesukei deZimra) پیش از שִׁמַע (שמע, Shema) خوانده می‌شوند. این عشق، اشتیاقِ شخصِ بازگشته (בעל תשובה, baal teshuvah) است؛ نفسی که به محدودیت‌های جسم فرود آمده و مشتاقِ بازگشت است، و تلخیِ این نفسِ عشقی پاسخ‌گویانه را از بالا فرامی‌کشد. شمعون یعنی «شنیدن» از دور: فروتنی و هیبت، که بخش دوم שִׁמַע است. لاوی، یعنی «پیوستن»، تورا است که در بخش «راستی و استواری» (אמת ויציב, Emes VeYatziv) ستوده می‌شود؛ از رهگذرِ آن، نورِ بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) خودبه‌خود به سوی کسی فرود می‌آید که خود را شایستهٔ عروج نمی‌داند. هر سه درونِ نوری که همهٔ عوالم را پر می‌کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin) می‌مانند. يهودا، خودنفی‌گری در نوری است که همهٔ عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin): خم‌شدن در شموנה‌عسره؛ و برادرانِ آن را آشکار می‌کنند. این خودنفی‌گری به انسان امکان می‌دهد با نیازهای دنیوی «از پس‌گردن» سروکار داشته باشد، نه از روبه‌رو. مطالعهٔ تورا و نیکی‌کردن، «پسرانِ پدرت»، به سراسر این فرایند نیرو می‌بخشند.

طرح کلی

1	نام يهودا	11
	يهودا اذعانی است که ریشه در ورای زمان دارد؛ این اذعان به برادرانی وابسته است که پیش از او زاده شدند، و با روبن، یعنی دیدن، آغاز می‌شود؛ دیدنی که عشق را برمی‌انگیزد.	
2	روبن: دیدن و عشق	21-3
	تأمل در عظمتِ ה' در آیاتِ ستایش و برکتِ «آفرینندهٔ نور» (יוצר אור, Yotzer Or)، شناخت را به دیدن بدل می‌کند و عشقِ שִׁמַע را پدید می‌آورد.	
3	عشق همچون بازگشت	4-6
	عشق با هر دو گرایش، عشقِ شخصِ بازگشته است؛ تلخیِ نفس از فرودآمدنش، عشقی پاسخ‌گویانه را از بالا فرامی‌کشد، تا آتشِ آن در نور بی‌پایان جذب شود.	
4	شمعون و لاوی	7-8
	شمعون، شنیدن از دور، هیبت و فروتنی است و با بخش دوم שִׁמַע متناظر است؛ لاوی، پیوستن، در بخش «راستی و استواری» جلوه می‌یابد.	

از رهگذر تورا، نور بی‌پایان خودبه‌خود فرود می‌آید؛ بدین‌سان کسی که نمی‌تواند عروج کند، همچنان می‌تواند آن را بر نفس خود فرود آورد.

سه برادر به نوری تعلق دارند که عوالم را پر می‌کند؛ خودنفی‌گری یهودا به نوری تعلق دارد که عوالم را فرا می‌گیرد، و برادران آن را در شموئه‌عسره آشکار می‌کنند. توضیحی داخل پرانتز، این اذعان را از گونه‌ی فروتر آن متمایز می‌سازد.

خودنفی‌گری آشکار شده در نماز به انسان امکان می‌دهد با نیازهای دنیوی «از پس‌گردن» سروکار داشته باشد، تا اثری از نماز باقی بماند و تاریکی به نور بدل شود.

مطالعه‌ی تورا و کارهای نیک، که زاده‌ی حکمت و شفقت **ה'** هستند، اذعان یهودا را فرومی‌کشند و آشکار می‌سازند.

مفاهیم کلیدی

نوری که همه‌ی عوالم را پر می‌کند و نوری که همه‌ی عوالم را فرا

می‌گیرد ממלא כל العالم וסובב כל العالم

عشق، هیبت و فرودآمدن تورا به نوری تعلق دارند که وارد عوالم می‌شود؛ خودنفی‌گری یهودا به نوری می‌رسد که آن‌ها را احاطه می‌کند، و در برابر آن همه‌چیز برابر است.

بازگشت (teshuvah) תשובה

نه فقط جبران گناه، بلکه بازگشت هر نفس از محدودیت‌های جسم به سرچشمه‌ی خویش؛ تلخی این بازگشت، عشق را نیرومندتر می‌کند.

چهره و پس‌گردن פנים ועורף

انجام‌دادن کاری با دل و جان، یا با بی‌میلی و پشت‌کرده؛ با نیازهای دنیوی باید تنها «از پس‌گردن» سروکار داشت.

اذعان (hoda'ah) הודאה

ویژگی یهودا: در صورت برتر خود، خودنفی‌گری در برابر **ה'** است که از عشق و هیبت فراتر می‌رود و در خم‌شدن‌های شموئه‌عسره جلوه می‌یابد.

دیدن و شنیدن ראייה ושמיעה

روبن و شمعون: دیدن از نزدیک است و عشق را پدید می‌آورد؛ شنیدن از دور است و هیبت را پدید می‌آورد.

شتافتن و بازگشتن (ratzo and shov) רצוא ושוב

حرکت نفس به سوی **ה'** در عشق، و گامی که در هیبت فروتنانه به عقب برمی‌دارد؛ این دو با بخش نخست و دوم שמاع متناظرند.

بخش 1 • 11

نام یهودا

1 **یهودا אתה¹ יודוך אחיך² וגו'. הנה יהודה³ נקרא ע"ש [על שם] הפעם אודה⁴ והוא בחי' הודי' שבכללות נש"י [נשמות ישראל] מודים אנחנו לך⁵ ואנחנו כורעים ומשתחיים ומודים.**

«یهودا (یهודה)، تو - برادرانت به تو اذعان خواهند کرد»، و غیره. یهودا به سبب «این بار سپاس خواهم گفت» نامیده شده است؛ و این همان کیفیتِ سپاس‌گزاری (הודיה, hoda'ah) است که در مجموعِ جان‌های اسرائیل وجود دارد: «تو را سپاس می‌گوییم» و «زانو می‌زنیم، سجده می‌کنیم و سپاس می‌گوییم».

این گفتار (مأמר) با برکتِ یعقوب به یهودا آغاز می‌شود؛ تورات نام او را به سخنانِ لیئا هنگام تولدش پیوند می‌دهد: «این بار سپاس خواهم گفت». آلتز ربه این معنا را با هُداآه، سپاس‌گزاری‌ای که در هر جانِ یهودی حضور دارد، یکی می‌داند؛ همان‌گونه که در دعا آمده است: «تو را سپاس می‌گوییم» (مودים, Modim) در عَمידה (Amidah)، و «زانو می‌زنیم، سجده می‌کنیم و سپاس می‌گوییم» در عَلینو (Aleinu).

אלא שלמטה לפי שהוא תחת הזמן נק' הפעם אודה שלא כל העתים שוות. אבל למעלה במקור חוצב⁶ נשמותיהם הוא למעלה מן הזמן ושם נק' יהודה כי היו"ד מורה על ההוה כמו ככה יעשה איוב.⁷

تنها در پایین، چون در معرضِ زمان است، «این بار» سپاس‌گزاری نامیده می‌شود، زیرا همهٔ زمان‌ها یکسان نیستند. اما در بالا، در سرچشمه‌ای که جان‌هایشان از آن تراشیده شده‌اند، آن سرچشمه فراتر از زمان است و آنجا «یهودا» نامیده می‌شود؛ زیرا حرفِ یود (י"ד, yud) بر زمانِ حال دلالت دارد، چنان‌که در «ایوب (ایوب) چنین می‌کرد» آمده است.

در پایین، یعنی در این جهان، سپاس‌گزاریِ جان به زمان وابسته است: «این بار» یعنی لحظه‌ای با لحظهٔ دیگر تفاوت دارد. اما در سرچشمهٔ جان در بالا، که فراتر از زمان است، نام «یهودا»ست؛ یودِ آغازینِ این نام بر حالِ پیوسته دلالت می‌کند، مانند آیه‌ای که می‌گوید ایوب پیوسته قربانی می‌آورد: «ایوب چنین می‌کرد».

ויהי [ויהיה] פי' המלה כמו יודה בתוס' [בתוספת] ה' יהודה⁸ ((ובנחמ' [ובנחמיה] י"א) נכתב יהודה בסגול⁹ תחת הדל"ת)^{10, 11}

و معنای واژه مانند yodeh «[او سپاس می‌گوید]» خواهد بود، با افزوده‌شدنِ یک هی: یهودا. (و در **נחמיה 11**، نام یهودا با **סגול (segol)** زیرِ حرفِ دالت نوشته شده است.)

بر پایهٔ این خوانش، نامِ یهودا از فعلِ yodeh، «او سپاس می‌گوید»، ساخته شده است و یک هی به آن افزوده شده: سپاس‌گزاری‌ای که هرگز متوقف نمی‌شود. توضیحِ داخلیِ پُرانتز از **נחמיה 11** شاهی می‌آورد؛ در آنجا همین حروف به صورتِ فعل و با **סגול** زیرِ حرفِ دالت حرکت‌گذاری شده‌اند.

וענין הפעם אודה היינו אחר לידה והתגלות בחי' ראובן שמעון ולוי שהם הם הגורמים לבחי' ^{12, 13} **הודיה** ¹⁴ זו.

و معنای «این بار سپاس خواهم گفت» این است که [این سپاس‌گزاری] پس از تولد و آشکارشدن مراتبِ رؤوبن (راوبن)، שמعون (שמعون) و لاوی (لوی) پدید می‌آید؛ زیرا همین‌ها سببِ پدیدآمدن این کیفیتِ سپاس‌گزاری هستند.

لیکن تنها پس از تولدِ رؤوبن، שמعون و لاوی گفت: «این بار سپاس خواهم گفت». به همین ترتیب، سپاس‌گزاریِ کاملِ یهودا در جان تنها پس از آن پدیدار می‌شود که کیفیت‌هایی که آن سه برادرِ نمادِ آن‌ها هستند، زاده و آشکار شده باشند؛ زیرا همان‌ها سببِ پدیدآمدنِ آن‌اند.

וזهو יודוך אחיך. וביאור ענין זה הנה ראובן הוא ע"ש [על שם] ראו בן בחי' رایה ובחי' رایה זו היא הגורמת המשכת בחי' האהבה. ¹⁵

و این است [معنای] «برادرانت به تو اذعان خواهند کرد». شرح این موضوع چنین است: رؤوبن به سببِ «بنگر، پسری را» (ראו בן, re'u ben) نامیده شده است؛ این به مرتبهٔ دیدن (رایه, re'iyah) اشاره دارد، و همین مرتبهٔ دیدن سببِ افاضه‌شدنِ مرتبهٔ عشق می‌شود.

به همین سببِ آیه می‌گوید: «برادرانت به تو اذعان خواهند کرد»؛ برادران سببِ سپاس‌گزاریِ یهودا هستند. شرح با رؤوبن آغاز می‌شود که نامش به صورتِ re'u ben، «بنگر، پسری را»، خوانده می‌شود. رؤوبن نمادِ دیدن است و دیدن است که عشق را پدید می‌آورد.

כמ"ש פני אריה אל הימין ^{16, 17} אריה אותיות رایה ¹⁸ וכן היה דגל מחנה ראובן תימנה ¹⁹ כי ענין رایה הוא ענין התקרבות דרך חיבה כמ"ש כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם ²⁰ כו'. ²¹

چنان‌که نوشته شده است: «چهرهٔ شیر در سمتِ راست»؛ واژهٔ aryeh (اریه, aryeh؛ شیر) حروفِ واژهٔ re'iyah (رایه, re'iyah؛ دیدن) را دارد. و به همین ترتیب، پرچمِ اردوگاهِ رؤوبن در جنوب بود. زیرا دیدن به معنای نزدیک‌شدن از سرِ مهر است، چنان‌که نوشته شده است: «چون انجیرِ نخست‌رسیده بر درختِ انجیر در نخستین فصلِ رسیدنش، پدرانِ را دیدم»، و غیره.

دو نشانهٔ پیوندِ رؤوبن و دیدن را با سمتِ راست برقرار می‌کنند: شیر (aryeh) در سمتِ راست، در رؤیای مرکابای یحزقیل، حروفِ واژهٔ re'iyah، «دیدن»، را دارد؛ و اردوگاهِ رؤوبن در بیابان در جنوب قرار داشت که سمتِ راست است. دیدن سببِ نزدیکی و مهر می‌شود؛ همان‌گونه که ه' نیاکانِ اسرائیل را با لذتی دید که از دیدنِ نخستین انجیرِ رسیده حاصل می‌شود.

روبين: دیدن و عشق

2 وזהו כי ראה²² ה' וגו'. כי עתה יאהבני אישי וגו'.

و این [معنای] «زیرا ه' دیده است» و الی آخر، «زیرا اکنون شوهرم مرا دوست خواهد داشت» و الی آخر است.

لیاه (لاה) نام روبین (راوبن) را چنین گذاشت: «زیرا ه' رنج مرا دیده است؛ زیرا اکنون شوهرم مرا دوست خواهد داشت.» آدمور هازاکن این سخن را الگوی روبین می‌داند؛ الگویی که در آن «دیدن» ه'، عشق را برمی‌انگیزد.

וענין המשכה זו בכנ"י [בכנסת ישראל] הוא בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא לעורר את האהבה עד שתחפץ לדבקה בו ית' ועד"ז נתקנו פסוד"ז [פסוקי דזמרה] ויוצר אור קודם ק"ש [קריאת שמע] כדי שיבוא לקיום ואהבת בק"ש [בקריאת שמע].

و این افاضه در جماعت اسرائیل (כנסת ישראל, Knesses Yisrael)، مرتبه «نگریستن به جلال پادشاه» است تا عشق را برانگیزد، تا آنجا که عشق مشتاق چسبیدن به او، متبارک باد، شود. و به همین منظور، آیات ستایش (פסוקי דזמרה, Pesukei deZimra) و [برکت] **יוצר אור** (Yotzer Or) پیش از שמاع (קריאת שמע, Shema) مقرر شدند، تا شخص به تحقق «و دوست بدار» در שמاع برسد.

در جماعت اسرائیل (כנסת ישראל)، یعنی روح جمعی قوم یهود، این افاضه عبارت است از «نگریستن به جلال پادشاه»: تأمل در عظمت ه' تا عشق برانگیخته شود و شخص بخواهد به او بچسبد. به همین سبب، آیات ستایش و برکت **יוצר אור**، که عظمت ه' را وصف می‌کنند، پیش از שמاع می‌آیند؛ شماعی که بند نخستش فرمان می‌دهد: «و دوست بدار».

כי עיקר הכוונה בספור שבחו של מקום הוא כי לא די בידיעה לבדה לפי שהיא בחי' העולם ואפי' [ואפילו] גנבא אפום מחתרתא²³ וכו'.

زیرا مقصود اصلی از برشمردن ستایش آن‌که همه‌جا حاضر است این است که دانستن به‌تنهایی کافی نیست، چون مرتبه‌ای از پنهانی است؛ و حتی «دزدی بر دهانه نقب»، و الی آخر.

صرف دانستن این‌که ه' وجود دارد، عشق پدید نمی‌آورد؛ زیرا چنین دانشی پنهان می‌ماند و دل را به حرکت در نمی‌آورد. گواه آن، گفته‌ای درباره دزدی است که بر دهانه نقبی که کنده، از ه' یاری می‌خواهد: او ه' را می‌شناسد، اما این شناخت رفتارش را تغییر نمی‌دهد.

ולא יבוא לקיום ואהבת כ"א כשיצא מהעולם אל הגלוי ומבחי ידיעה לבחי' ראייה ממש שהוא בחי' גילוי לאסתכלא דוקא והיינו ע"י שירבה לספר בשבחיו יתברך ולהעמיק דעתו איך שמלכותך מלכות כל עולמים.²⁴

و شخص به تحقق «و دوست بدار» نمی‌رسد، مگر آن‌که از پنهانی به آشکاری بیرون آید، و از مرتبه شناخت به مرتبه دیدن واقعی برسد؛ این مرتبه آشکاری است، یعنی به‌خصوص «نگریستن». و این از راه آن است که درباره ستایش‌های او، متبارک باد، به تفصیل سخن بگوید و اندیشه‌اش را [در] این‌که «فرمانروایی تو، فرمانروایی همه عوالم است» ژرف سازد:

عشق تنها زمانی پدید می‌آید که شناخت به «دیدن» بدل شود؛ دیدنی چنان زنده که احساس شود، و معنای «نگریستن» همین است. شخص با درنگ مفصل در ستایش‌های **ה'** و تأمل ژرف در این‌که فرمانروایی او بر همه عوالم گسترده است، به این مرتبه می‌رسد.

אלף אלפים ורבו רבב²⁵ כו' והוא לבדו ית' הוא יחיד ומיוחד כמו קודם שנברא העולם. כמאמר יחיד חי העולמים מלך²⁶ כו'.^{27, 28, 29}

«هزار هزار و ده‌هزاران ده‌هزاران»، و الی آخر؛ و او، متبارک باد، به‌تنهایی یگانه و یکتا است، درست همان‌گونه که پیش از آفریده‌شدن جهان بود؛ چنان‌که در این عبارت آمده است: «یگانه، حیاتِ عوالم، پادشاه»، و الی آخر.

این تأمل، انبوه بی‌شمار فرشتگان و عوالم را دربرمی‌گیرد: «هزار هزار و ده‌هزاران ده‌هزاران»؛ و درمی‌یابد که **ה'** به‌تنهایی یگانه و یکتا می‌ماند، درست همان‌گونه که پیش از آفریده‌شدن جهان بود. معنای این عبارت در آیات ستایش همین است: «یگانه، حیاتِ عوالم، پادشاه».

3 وامتות שם יחיד הוא שהוא לבדו הוא³⁰ וענין אחד³¹ הוא שנמשך בחי' א' בחי'ת וד' שהם ז' רקיעים והארץ כו'

معنای حقیقی نام «یگانه» (יחיד, yachid) این است که تنها او هستی دارد. و معنای «یکی» (אחד, echad) آن است که مرتبه حرف الف (א, aleph) به حرف جت (ח, ches) و حرف دالت (ד, dalet) سرایت می‌کند؛ جت و دالت همان هفت آسمان و زمین و غیره‌اند،

آدمور هزاکن میان دو واژه برای یگانگی **ה'** تمایز می‌گذارد. «یگانه» (yachid) یعنی تنها او وجود دارد؛ «یکی» (echad) جهان را در حال وحدت با او توصیف می‌کند: الف، که ارزش عددی‌اش یک است، به جت - هشت، یعنی هفت آسمان و زمین - دالت - چهار، که در سنت به چهار جهت تعبیر می‌شود - سرایت می‌کند.

שיהיו בטלים ליחודו ית' שהחיות של שמים וארץ עולה ונכלל במקורו וכך עולה אפילו החיות של הרוחניות כמ"ש לך ה' הגדולה וכו' (ועיין מזה על פסוק וארא אל אברהם)

تا در برابر یگانگی او، متبارک باد، وجودی مستقل نداشته باشند: نیروی حیات (חיות, chayus) آسمان و زمین بالا می‌رود و در سرچشمه خود مستغرق می‌شود؛ و به همین ترتیب، حتی نیروی حیاتِ عوالم روحانی نیز بالا می‌رود، چنان‌که نوشته شده است: «بزرگی از آنِ توست، ای ه'، ...» (و درباره این مطلب، ذیل آیه «و به ابراهیم (آברהם) ظاهر شدم» بنگرید).

در «یکی»، سراسر آفرینش در برابر یگانگی ه' وجودی مستقل ندارد: نیروی حیاتِ آن بالا می‌رود و دوباره در سرچشمه‌اش مستغرق می‌شود. همین امر درباره عوالم روحانی نیز صادق است؛ چنان‌که داوید می‌گوید: «بزرگی از آنِ توست، ای ه'، ... زیرا هر آنچه در آسمان و زمین است از آنِ توست»؛ عبارتِ داخل پرانتز به maama «و به ابراهیم ظاهر شدم» (تורה اور، وارا) اشاره دارد که «یکی» را به همین شیوه توضیح می‌دهد.

ורק בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שלהיות עולמות נפרדים הם רק מבחי' מלכותו ית'.

و تنها در «نام جلال پادشاهی او تا ابدالآباد مبارک باد» [گفته می‌شود] که وجودِ عوالم جداگانه تنها از مرتبه فرمانروایی (ملכות, Malchus) او، متبارک باد، سرچشمه می‌گیرد.

تنها در عبارتی که پس از آیه نخست شماع گفته می‌شود – «نام جلال پادشاهی او تا ابدالآباد مبارک باد» – جایی برای عوالم جداگانه هست؛ و حتی آنها نیز تنها به واسطه پادشاهی ه' (Malchus) وجود دارند.

וכשיאריך בענין זה בעומק בינתו בבחי' גילוי במוחו ולא בידיעה לבדה אזי מוליד מזה אהבה בהתגלות לבו

و هنگامی که او با ژرفای فهم خویش، به‌صورتی آشکار در ذهنش و نه صرفاً در حد دانستن، به‌تفصیل در این موضوع تأمل کند، از این راه عشقی آشکار در دلش پدید می‌آورد،

وقتی شخصی ژرف در این موضوع تأمل می‌کند و فهمش در ذهن او زنده و آشکار می‌شود، نه آنکه تنها دانشی محض باقی بماند، این تأمل عشقی آشکار در دلش پدید می‌آورد.

להיות נכספה וגם כלתה נפשי³² וגו' ויבא לקיום ואהבת את ה' אלקיך ממש דהיינו לדבקה בו בא"ס
ב"ה ממש וכמ"ש מי לי בשמים³³ כו':³⁴

تا «جانم مشتاق است و حتی از اشتیاق می‌گدازد»، و غیره؛ و به تحقق واقعی «و ה' אלקיך را دوست بدار» برسد – یعنی به
او، به خود بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof)، متبارک باد، بچسبد؛ چنان‌که نوشته شده است: «در آسمان چه کسی را دارم»،
و غیره.

آن عشق همان بیانِ مزمور است: «جانم مشتاق است و حتی از اشتیاق می‌گدازد»؛ عشقی چنان شدید که جان از شدتِ اشتیاق تحلیل
می‌رود. این تحققِ راستین «و ה' אלקיך را دوست بدار» است: چسبیدن به خود بی‌نهایت مطلق، چنان‌که در عبارت «در آسمان چه کسی را
دارم [جز تو]؟» آمده است.

بخش 3 • 41-6

عشق همچون بازگشت

4 **وهנה כתיב בכל לבבך³⁵ ואמרו רז"ל [רבوتינו זכרונם לברכה] בשני יצריך דהיינו שתהא האהבה בבחי' בעל**
תשובה

اکنون، نوشته شده است: «با تمام دل خود»؛ و حکیمان ما، که یادشان گرامی باد، گفتند: «با هر دو گرایش خود.» یعنی عشق
باید در مرتبهٔ بازگشته (בעל תשובה, baal teshuvah) باشد.

واژهٔ «دل تو» در این آیه، **לבבך** (levavcha)، دو حرف پَت دارد؛ حکیمان آن را «با هر دو گرایش تو»، یعنی گرایش نیک و گرایش بد،
خواندند. این یعنی عشق باید مانند عشقِ **בעל تשובه** باشد؛ یعنی کسی که به **ה'** بازمی‌گردد.

כי התשובה אינו דוקא במי שיש בידו³⁶ עבירות ח"ו [חס ושלום].³⁷ אלא אפי' [אפילו] בכל אדם כי ענין
תשובה הוא להשיב את הנשמה למקורה ושרשה שהיתה כלולה במאצילה ב"ה וצוררה בצרור החיים³⁸
את ה' ממש

زیرا بازگشت (תשובה, teshuvah) فقط مخصوص کسی نیست که گناہانی در دست دارد، حاشا؛ بلکه [این حکم جاری است]
حتی دربارهٔ هر انسانی. زیرا معنای بازگشت این است که روح را به سرچشمه و ریشه‌اش بازگردانند؛ همان‌جا که در مبدأ فیضانِ
خود، متبارک باد، مندرج بود و «در پیوندِ حیات با خود **ה'** بسته بود».

بازگشت (תשובה, teshuvah)، یعنی بازگشتن، محدود به کسی نیست که گناه کرده باشد؛ بلکه دربارهٔ هر انسانی صدق می‌کند، زیرا معنایش
آن است که روح به ریشه‌اش بازگردد. روح پیش از نزولش در مبدأ فیضانِ خود مندرج بود و «در پیوندِ حیات» با خود **ה'** بسته بود.

וירדה ממקום כבודה ונתלבשה בעוה"ז הגשמי שאפילו כל השגות הרוחניים שמשגת בהתלבשותה בתוך הגוף הם נופלים תחת בחינת זמן ומקום³⁹

و روح از جایگاه جلال خود فرود آمد و در این جهان جسمانی پوشیده شد؛ از این رو حتی همه ادراکات روحانی‌ای که در حالی که درون بدن پوشیده است به دست می‌آورد، در مقوله زمان و مکان قرار می‌گیرند.

روح از آن جایگاه بلند فرود آمد و در این جهان جسمانی پوشیده شد. اکنون حتی فهم روحانی‌ای که در بدن به دست می‌آورد نیز به زمان و مکان محدود است.

וצריך להשיבה ע"י ויצעקו אל⁴⁰ ה' בצר להם כי צר לו המקום⁴¹ שהוא בחי' מצר וגבול ועל זה נאמר אשר הוצאתי אתכם⁴² מארץ מצרים מבחי' מצר כו'

و باید آن را از راه «در تنگی (צר، tzar) خود به ه' فریاد برآوردند» بازگرداند؛ زیرا «جای برای او تنگ (צר) است»؛ این همان مرتبه تنگنا (מצר، meitzar) و محدودیت است. و درباره این گفته شده است: «که شما را از سرزمین مصر (מצרים، Mitzrayim) بیرون آوردم» - از مرتبه تنگنا و غیره.

روح با فریاد برآوردن به سوی ه' از این تنگنا بازگردانده می‌شود، چنان‌که آمده است: «در تنگی خود به ه' فریاد برآوردند.» تنگنای هستی محدود، معنای درونی مصر (מצרים، Mitzrayim) است؛ همان‌جا که ه' ما را از آن بیرون آورد.

שע"י המרירות אשר יהיה לו על ההיפוך תגדל האהבה לה' ביתר שאת להתכלל באוא"ס [באור אין סוף]^{43, 44} ב"ה כיתרון האור הבא מן החשך.

زیرا از رهگذر تلخی‌ای که به سبب [وضعیت] مخالف احساس خواهد کرد، عشق به ه' با نیرویی فزون‌تر رشد می‌کند تا در نور بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof)، متبارک باد، مستغرق شود؛ همچون برتری نوری که از دل تاریکی پدید می‌آید.

تلخی‌ای که انسان از دوری بسیارش از ه' احساس می‌کند، عشق او را نیرومندتر می‌سازد و اشتیاقش را به استغراق در نور بی‌پایان برمی‌انگیزد. نوری که از دل تاریکی پدید می‌آید، درخشش نیرومندتری دارد از نوری که هرگز تاریکی را نشناخته است.

5 וע"ז אמרז"ל [אמר רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבע"ת [שבעלי תשובה]⁴⁵ כו'.⁴⁶ וכדאי [וכדאיתא] בזהר⁴⁷

דמשכין ליה בחילא יתיר⁴⁸ להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש על נפשו עד שגם חיות הגוף ונפש הבהמית וכחותיהם יתהפכו וישובו אל ה' ואתהפכא⁴⁹ חשוכא לנהורא.

و در این باره حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، گفتند: «در جایی که کسانی که بازمی‌گردند (בעלי تשובה، baalei teshuvah) می‌ایستند»، و غیره. و چنان‌که در زوهار (Zohar، زهر)، آمده است، «آن را با نیرویی فزون‌تر فرومی‌کشند»؛ تا نور بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof)، که متبارک است، خود بر نفس او آشکار شود؛ تا آنجا که حتی نیروی حیات بدن و نفیس حیوانی (نفس هבהمیت، Nefesh HaBahamis) و قوای آن‌ها دگرگون شوند و به سوی ه' بازگردند، و «تاریکی به نور دگرگون شود».

این عشق همان چیزی است که حکیمان در گفتن این مطلب اراده کردند که کسانی که بازمی‌گردند در جایگاهی می‌ایستند که حتی کاملاً پارسایان نیز نمی‌توانند در آن بایستند؛ و زوهار توضیح می‌دهد که آنان نور را «با نیرویی فزون‌تر» فرومی‌کشند. اشتیاقشان نور بی‌پایان را خود بر نفس فرومی‌کشد، و آن‌چنان نیرومند است که حتی نیروی حیات بدن، نفیس حیوانی و قوای آن دگرگون می‌شوند و به سوی ه' بازمی‌گردند. این همان «تاریکی دگرگون‌شده به نور» است: آنچه با قداست مخالفت می‌کرد، نه فقط مهار می‌شود، بلکه به قداست دگرگون می‌گردد.

6 וזהו כי ראה⁵⁰ ה' בעניי פי' שע"י עניי ומרודי הוא מרירות הנפש שבאתעדל"ת [שבאתעروتא دלתתא] נמשך

להיות אתעדל"ע [אתעروتא دلעילא] וכמים הפנים⁵¹ כו'

و این [معنای] «زیرا نام چهارحرفی (ה', Havayah) رنج مرا دیده است» است. توضیح آن چنین است: از راه «رنج و سرگردانی من» - که تلخی جان است - یعنی از راه برانگیختگی از پایین (אתעروتא دלתתא، isarusa dilesata)، برانگیختگی از بالا (אתעروتא دلעילא، isarusa dileila) فرا می‌رسد؛ و «چنان‌که در آب، چهره [پاسخ] چهره را می‌دهد»، و الی آخر:

سخنان لیا (لاה)، «ه' رنج مرا دیده است»، به تلخی جان از دوری‌اش از ه' اشاره دارد؛ همان «رنج و سرگردانی من». این تلخی، אתעروتא دלתתא است و برانگیختگی متناسبی از بالا را فرامی‌خواند؛ چنان‌که چهره در آب با بازتاب خود پاسخ می‌گیرد.

יתרון האור בבחי' رایה מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה] כי יאהבני בבחי' אישי דהיינו כמ"ש ביום ההוא

תקראי לי אישי.⁵²

برتری نور در مرتبه دیدن از بالا به پایین است: «زیرا او مرا دوست خواهد داشت» در مرتبه «شوهرم» (ایשי، Ishi)؛ یعنی چنان‌که نوشته شده است: «در آن روز مرا «شوهرم» (ایשי) خواهی خواند.»

پاسخ از بالا همان «برتری نور» است که از دل تاریکی پدید می‌آید؛ دیدنی از بالا به پایین. آنگاه «او مرا دوست خواهد داشت» در مرتبه «ایشی، «شوهرم»؛ نامی که ه' می‌گوید «در آن روز» او را بدان خواهند خواند.

ופי' אישי אש שלי ממש והיינו התשוקה שממטה למעלה בחי' ואל אישך תשוקתך⁵³ שהוא הוא האש שלי תהיה בבחי' התכללות באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה ממש עד שהוא הוא יהיה אישי אש שלי ממש

و معنای **ایشی** در حقیقت «آتش من» (**اَش שלי**, eish sheli) است. یعنی اشتیاق از پایین به بالا، مرتبه «و اشتیاق به سوی شوهرت» (**ایشך**, ishech) – که خود «آتش من» است – باید به گونه‌ای در نور بی‌پایان (**اور אין سوف**, Or Ein Sof)، که بر او برکت باد، اندراج یابد؛ تا خود او **ایشی**، در حقیقت «آتش من»، شود.

ایشی به «آتش من» (**اَش שלי**) تعبیر می‌شود: اشتیاق آتشین جان به سوی بالا، چنان‌که در عبارت «و اشتیاق به سوی شوهرت» آمده است. این اشتیاق باید به اندراج در **اور אין سوف** بینجامد، تا خود **ה'** آتش جان شود.

כי וימינו תחבקני בבחי' חבוק והתכללות להיות גילוי اוא"ס [اور אין سوف] ب"ה مמש על نفسي בתשוקה
ז: 54

زیرا «و دست راست او مرا در آغوش می‌گیرد»؛ به گونه‌ی درآغوش گرفتن و اندراج، تا نور بی‌پایان خود او، که بر او برکت باد، بر جانم، از راه این اشتیاق، آشکار شود.

این همان «دست راست او مرا در آغوش می‌گیرد» است: دست راست **ה'**، یعنی مهر او، جان را در آغوش می‌گیرد و در خود جای می‌دهد. از راه این اشتیاق، **اور אין سوف** خود بر جان آشکار می‌شود.

بخش 4 • 71-8

شمعون و لاوی

7 והנה זהו ענין ראובן שהוא ענין בחי' פ' ראשונה שבק"ש [שבקריאת שמע]⁵⁵ שהוא בחי' רצוא. ופ' שניה
שבק"ש [שבקריאת שמע]⁵⁶ היא בחי' שמעון והיה אם שמוע תשמעו שהיא בחי' שוב

اکنون، این معنای روبین (**راوبن**) است؛ یعنی معنای بند نخست **שְׁמָא** (**שמع**, Shema)، که مرتبه شتافتن به پیش (**رצوا**, ratzo) است. و بند دوم **שְׁמָא** مرتبه شمعون (**שמعون**) است – «و چنین خواهد شد که اگر به‌راستی گوش فرا دهید (**شموع تשמعو**, shamo'a tishme'u)» – که مرتبه بازگشت (**שוב**, shov) است.

روبین با بند نخست **שְׁמָא**، با فرمان عشق ورزیدن آن، و با **رצوا**، یعنی شتافتن روح به سوی **ה'**، متناظر است. شمعون، که نامش به «شنیدن» **ה'** اشاره دارد، با بند دوم، «و چنین خواهد شد که اگر به‌راستی گوش فرا دهید»، و با **שוב**، یعنی بازگشت، متناظر است.

כי ראה היא מקרוב והיינו בחינת אהבה שמחמת הקירוב. אבל שמיעה היא מרחוק והיא הגורמת בחינת יראה וכמ"ש ה' שמעתי שמעך יראתי⁵⁷ כי היראה היא באה מחמת בחי' הריחוק הנמשך מבחי' שמאל דוחה.

زیرا دیدن از نزدیک است، و این همان مرتبه عشقی است که از نزدیکی برمی خیزد. اما شنیدن از دور است و سبب پدید آمدن مرتبه هیبت می شود؛ چنان که نوشته شده است: «ה'، خبر تو را شنیدم؛ هراسان شدم.» زیرا هیبت از مرتبه فاصله ای می آید که از جنبه «چپ می راند» امتداد می یابد.

دیدن از نزدیک روی می دهد، پس عشقی پدید می آورد که از نزدیکی سرچشمه می گیرد؛ شنیدن از دور به انسان می رسد و هیبت می آورد، چنان که حبقوق (חבקוק) نبی می گوید: «ה'، خبر تو را شنیدم؛ هراسان شدم.» هیبت از احساس فاصله برمی خیزد؛ این همان کیفیتی است که «چپ می راند» نامیده می شود.

כי לפי שהוא דוחה ומשפיל עצמו לומר לנפשו מי הוא אשר ערב לבו לגשת⁵⁸ כו' אזי תפול עליו יראה
ופחד בלבו

زیرا چون خود را پس می راند و فروتن می سازد و به نفس خویش می گوید: «کیست آن که دلش جرئت کند نزدیک شود؟» و مانند آن، آن گاه هیبت و هراس در دلش فرود می آید.

وقتی انسان خود را پس می راند و فروتن می سازد و می پرسد که او کیست که جرئت کند به ה' نزدیک شود، هیبت و هراس بر دلش فرود می آید.

وكم"ש וירא העם וינועו⁵⁹ ויעמדו מרחוק⁶⁰ שבשביל וינועו שנפל עליהם אימה ופחד ולפיכך ויעמדו
מרחוק בבחי' שמיעה וכענין אם רץ לבך שוב לאחד.^{61, 62}

چنان که نوشته شده است: «مردم دیدند و لرزیدند و از دور ایستادند؛» به سبب «لرزیدند» – زیرا هراس و بیم بر آنان فرود آمد – از این رو «از دور ایستادند»، در مرتبه شنیدن. و این همان مضمون «اگر دلت می دود، به سوی یگانه بازگرد» است.

هنگام اعطای تورات، مردم از ترس لرزیدند و از این رو در فاصله ایستادند؛ موضعی از شنیدن، نه دیدن. این همان «بازگشت» در عبارت «اگر دلت می دود، به سوی یگانه بازگرد» است؛ روح پس از شتافتن به سوی ה'، در فروتنی گامی به عقب برمی دارد.

8 וזהו ענין פ' שניה שבק"ש [שבקריאת שמע] שהוא בחי' יראה כמ"ש השמרו לכם פן יפתה⁶³ כו'. וז"ש [וזהו

שכתוב] כי שמע⁶⁴ ה' כי שנואה אנכי וכענין נבזה בעיניו נמאס^{65,66}

و این است معنای پاراگراف دوم شماع (שמע, Shema)، که مرتبه هیبت است؛ چنانکه نوشته شده است: «مراقب باشید، مبدا [دل شما] فریفته شود»، و جز اینها. و این است آنچه نوشته شده: «زیرا ه' شنید که من منفورم»؛ و نیز مانند معنای «در نظر خویش خوار است و مردود».

پاراگراف دوم شماع پاراگراف هیبت است و هشدارهایی مانند «مراقب باشید، مبدا دل شما فریفته شود» در آن آمده است. لیثا (لااه) شمعون (שמעון) را چنین نامید: «ه' شنید که من منفورم». در اینجا عبارت مزامیر، «در نظر خویش خوار است»، به کسی اشاره دارد که خود را در نظر خویش پست و خوار می‌شمارد؛ حال آنکه در خود مزامیر، مرد درستکار کسی است که در نظرش فرومایگان خوانند.

דהיינו שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מה שנחשב בעיניו לשנואה ע"י שמאל דוחה נמשך להיות

אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] כי שמע ה' בחי' שמיעה מרחוק כדי להמשיך בחי' יראה מלמעלה

یعنی، از راه برانگیختگی از پایین (אתערותא دלתתא, isarusa dilesata) – از اینکه شخص، از راه «دست چپ دور می‌راند»، در نظر خویش «منفور» شمرده می‌شود – برانگیختگی از بالا (אתערותא دلעילא, isarusa dileila) پدید می‌آید: «زیرا ه' شنید»؛ مرتبه شنیدن از دور، تا مرتبه هیبت از بالا به پایین کشیده شود.

وقتی شخص خود را «منفور» می‌شمارد و خویشتن را از خود می‌راند – یعنی کیفیت «دست چپ دور می‌راند» – این فروتنی نفس، برانگیختگی از پایین است و برانگیختگی پاسخ‌گویانه‌ای از بالا را برمی‌انگیزد: «ه' شنید»، یعنی شنیدنی از دور. بدین‌سان، هیبت از بالا به او فرود آورده می‌شود.

(وبזה יובן⁶⁷ ענין שמע והא"ש [והאתי שפיר] שהן חו"ג [חסד וגבורה] והשמות מ"ב וע"ב אלא שהוא

התכללות כי שמע חסד אהבה ראובן وكلול גם כן מגבורה בחי' ראה בעיני הנ"ל וכן והא"ש [והאתי שפיר]

יראה כלול מאהבה) (עיין ביאור זה ע"פ אלה מסעי⁶⁸ וע"פ ויחי).⁶⁹

(و با این، معنای شماع (שמע, Shema) و وهیاه (והיה, VeHayah) روشن می‌شود؛ این دو، مهر (חסד, Chesed) و قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah)، و نام‌های م"ב (Mem-Beis, ۴۲) و ע"ב (Ayin-Beis, ۷۲) هستند؛ با این تفاوت که در یکدیگر شمول دارند: زیرا شماع مهر، عشق و روبن (ראובן) است، و نیز قید و سخت‌گیری را در خود دارد، یعنی مرتبه «رنج مرا دید» که پیش‌تر آمده است؛ و به همین ترتیب، وهیاه، یعنی هیبت، عشق را در خود دارد.) (شرح این مطلب را ذیل [آیه] «اینها سفرها هستند» [ایله ماسعی, אלה מסעי, Eileh Masei] و ذیل [آیه] «و او زیست» (وایخی, ויחי, Vayechi) ببینید.)

این عبارت داخل پرائتز، که یادداشت Kehot آن را افزوده تسمאח תסידک (הצמח צדק) می‌خواند، توضیح می‌دهد که دو پاراگراف شماع با مهر و قید و سخت‌گیری و نیز با نام‌های الهی ۴۲ و ۷۲ متناظرند؛ باین‌حال، هر یک دیگری را نیز در خود دارد: پاراگراف نخست، که عشق است، «رنجی» را که ه' دید در خود می‌گنجاند، و پاراگراف دوم، که هیبت است، عشق را در بر دارد. یادداشت می‌گوید روشن نیست که ارجاع پایانی به کدام گفتار (מאמר) درباره وایخی اشاره دارد.

והנה אחר ק"ש [קריאת שמע] אומרים אמת ויציב וכו' ונחמד ונעים ונורא וכו' הדבר הזה עלינו והיינו בחי' לוי ילוה אישי אל.⁷⁰

اکنون، پس از شماع، می‌گوییم: «راست و استوار»، و جز اینها؛ «و محبوب و دلپذیر و هراس‌انگیز»، و جز اینها؛ «این سخن بر ماست»؛ و این مرتبهٔ لاوی (لوی) است: «شوهرم به من خواهد پیوست» (یلوه، yilaveh).

پس از شماع، برکتی را می‌گوییم که با «راست و استوار» (Emes VeYatziv) آغاز می‌شود و «این سخن» را محبوب، دلپذیر و هراس‌انگیز می‌خواند. این با لاوی متناظر است؛ لاوی را لیئا چنین نامید: «شوهرم به من خواهد پیوست» (یلوه، yilaveh). نام لاوی از همین واژهٔ پیوستن گرفته شده است.

وهוא ענין ימינא ושמאלא ובינייהו כלה⁷¹ כי שמאלו תחת לראשי⁷² בחי' שמאל דוחה הוא שגورמת להיות נשיאות ראש וכו' וימינו תחבקני ימין מקרבת להתכלל כו'.

و این معنای «راست و چپ و عروس در میان آن دو» است. زیرا «دست چپش زیر سر من است» - یعنی مرتبهٔ «دست چپ دور می‌راند» - همان چیزی است که سر برافراشتن را به‌بار می‌آورد، و جز اینها؛ «و دست راستش مرا در آغوش می‌گیرد» - دست راست نزدیک می‌آورد تا [در آن] مندرج شود، و جز اینها.

«پیوستن» لاوی همان ایستادنِ عروس در میانِ راست و چپ است، به تعبیرِ سرودِ شبِ جمعه، آزامر بی‌شواخین (آزمَر בשבחין، Azamer Bishvachin). «دست چپش زیر سر من است»: چپی که دور می‌راند - یعنی فروتنی - همان چیزی است که سر را بالا می‌برد؛ «دست راستش مرا در آغوش می‌گیرد»: دست راست نزدیک می‌آورد تا نفس در آن مندرج شود.

بخش 5 • 91-10

لاوی: توراه

9 ובחי' ילוה אישי היינו מה שאומרים באמורי"צ [באמת ויציב] הדבר הזה היא התורה ששרשה מאד נעלה אלא שנתלבשה בדברים גשמיים שלכן נמשלה התורה למים⁷³ שיורדים ממקום גבוה⁷⁴ וכו'.

و مرتبهٔ «شوهرم به من خواهد پیوست» همین است که در عبارتِ «راست و استوار» (اموری"צ، Emes VeYatziv) می‌گوییم: «این سخن»؛ یعنی تورات، که ریشه‌اش بسیار بلندمرتبه است، اما در امور جسمانی پوشیده شده است؛ از این رو تورات به آب تشبیه شده که از جایگاهی بلند فرود می‌آید و جز این‌ها.

پیوستنِ لاوی (لوی) همان چیزی است که عبارتِ اموری"צ دربارهٔ «این سخن» می‌گوید؛ و مراد از آن، تورات است. ریشهٔ تورات بسیار بلند است، اما در امور جسمانی پوشیده شده؛ از همین رو به آب تشبیه می‌شود که از جایگاهی بلند به جایگاهی پست جاری می‌شود.

וזאת ישיב אל לבו אמת הוא שאין אני ראוי מצד עצמי לעלות ולהתכלל באור ה' ולהשיב את הנפש ממטה למעלה לייחודה במאצילה ב"ה כי מי יעלה בהר⁷⁵ ה' כו'

و باید این را به دل بسپارد: حقیقت این است که من به سببِ خودم شایسته نیستم که بالا روم و در نورِ ه' جذب شوم، و نفس را از پایین به بالا بازگردانم تا آن را با مبدأ افاضه‌اش، که متبارک است، یگانه سازم؛ زیرا «چه کسی بر کوهِ ه' بالا می‌رود؟» و جز این‌ها.

آدمی باید با خود صادقانه اذعان کند که به صرفِ شایستگی خویش، سزاوار نیست بالا رود و در نورِ ه' جذب شود و نفسِ خود را به سرچشمه‌اش بازگرداند. چنان‌که مزمور می‌پرسد: «چه کسی بر کوهِ ه' بالا می‌رود؟»

אבל מ"מ הרי אא"ס [اور אין סוף] ב"ה מצד עצמו ממילא ומאיליו נמשך גם למטה ושורה ומתגלה בתורה

با این همه، بنگر: نور بی‌پایان (اور אין סוף، Or Ein Sof)، که متبارک است، از جانبِ ذاتِ خویش، خودبه‌خود و به اقتضای خویش، به پایین نیز فرود می‌آید و کشیده می‌شود، تا در تورات جای گیرد و آشکار شود.

با این حال، اور אין סוף خودبه‌خود به پایین فرود می‌آید و در تورات جای می‌گیرد. این فرود به شایستگیِ آدمی وابسته نیست، بلکه از جانبِ خودِ ه' است.

והרי מתגלה יחוד זה העליון למטה כמו למעלה ואי לזאת ע"י עסק התורה יכול להמשיך אא"ס [اور אין סוף] ב"ה ממש למטה על נפשו

و بدین‌سان این یگانگی برین در پایین، همانندِ بالا، آشکار می‌شود؛ از این‌رو، از راهِ اشتغال به تورات، او می‌تواند خودِ اور אין سוף را به پایین و بر نفسِ خویش فرود آورد.

چون تورات این یگانگی برین را به پایین می‌آورد، این یگانگی در پایین همان‌گونه آشکار می‌شود که در بالا. بنابراین، آدمی با اشتغال به تورات می‌تواند خودِ اور אין سוף را بر نفسِ خویش فرود آورد.

וזهو אם רץ לבך שוב לאחד שגם למטה בבחי' שוב נמשך בחי' אחד וזהו ילוה אישי אלי שיורד ونמשך אא"ס [اور אין סוף] ב"ה מלמעלה למטה.

و این است: «اگر دلت می‌دود، به سوی یگانه بازگرد»؛ یعنی حتی در پایین، در مرتبۀ «بازگشت»، مرتبۀ «یگانه» نیز فرود می‌آید. و این است: «شوهرم به من خواهد پیوست»؛ یعنی اور אין سוף از بالا به پایین فرود می‌آید و کشیده می‌شود.

معنای «به سوی یگانه بازگرد» این است که حتی در حالتِ عقب‌نشینی (שוב، shov) نیز یگانگی فرود می‌آید. این همان «شوهرم به من خواهد پیوست» لاوی است: اور אין سוף از بالا فرود می‌آید و به نفس می‌پیوندد.

10 וזהו פי' אמוי"צ [אמת ויציב] כו' שמאריכין לאשר ולקיים את הדבר הזה עלינו ועל אבותינו כו' על הראשונים כו'

و این است تفسیر «راست و استوار» و جز اینها: اینکه در تأیید و استوارداشتن «این سخن»، «بر ما و بر پدران ما» و جز اینها، «بر پیشینیان [نسل‌ها]» و جز اینها، به تفصیل سخن می‌گوییم؛

برکت «راست و استوار» (אמת ויציב, Emes VeYatziv) در تأیید «این سخن»، یعنی تورات، به‌عنوان امری که بر ما، بر پدران ما و بر نسل‌های پیشین نیز الزام‌آور است، به تفصیل سخن می‌گوید.

ومמשיכים מלמעלה אמת ויציב ونכון וכו' ونחמד ונעים כו' להיות המשכת אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה באור תורה:

و از بالا «راست و استوار و پابرجا» و جز اینها، «محبوب و دل‌پذیر» و جز اینها را فرومی‌کشیم، تا امتداد نور بی‌پایان (אין סוף, Or Ein Sof)، که او متبارک است، در نور تورات قرار گیرد و آشکار شود.

با واژگان بسیار ستایش‌آمیز آن، «راست و استوار و پابرجا... محبوب و دل‌پذیر»، نور بی‌پایان را از بالا فرومی‌کشیم، تا در نور تورات جای گیرد و آشکار شود.

بخش 6 • 111-12

یهودا: خودنفی‌گری در نماز

11 אך הנה כל ג' בחי' 76 הנ"ל עדיין הם בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שהם בחי' המשכות מאא"ס [מאור אין

סוף] ב"ה לבחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

بااین‌همه، هر سه مرتبه‌ای که در بالا یاد شد، هنوز در مرتبه نوری هستند که همه عوالم را پر می‌کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin)، زیرا امتدادهایی از نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof)، ب"ה، به مرتبه نوری هستند که همه عوالم را پر می‌کند.

هر سه مرتبه روبین (ראובן)، شیمعون (שמעון) و لاوی (לוי) هنوز به نوری تعلق دارند که همه عوالم را پر می‌کند؛ نوری که به هر عالم، به‌اندازه گنجایش آن، وارد می‌شود.

שבחי' ראובן היא לעורר את האהבה להיות נכספה וגם כלתה כו' ולהיות משתוקק' [משתוקקת] להתכלל ולהתייחד במאצילה ב"ה מכלל שהיא עדיין אינה כלולה ומיוחדת⁷⁷ באא"ס [באור אין סוף] ב"ה הסוכ"ע

مرتبه روبن این است که عشق را برانگیزد، تا «مشتاق شود و حتی از اشتیاق بگدازد»، و غیره؛ و اشتیاق داشته باشد که در مبدأ فیض خود، ب"ה، مستغرق و متحد شود. از این برمی آید که هنوز در نور بی پایان، ب"ה، که همه عوالم را فرا می گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin)، مستغرق و متحد نشده است.

برای نمونه، عشقِ روبن اشتیاقی است، «مشتاق شدن و حتی از اشتیاق گداختن». اشتیاق به مستغرق شدن و یکی گشتن در نور بی پایانی که همه عوالم را فرا می گیرد، نشان می دهد که شخص هنوز در آن مستغرق و متحد نشده است.

(בשמים ממעל ועל הארץ מתחת הכל בשוה ורוחניות וגשמיות כולא קמיה כלא ממש חשיב) ⁷⁸ ועדי"ז
שאר הבחי' אלא שהן בחי' המשכות להיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כו'.

(«در آسمان های بالا و بر زمین پایین»، همه چیز یکسان است، و روحانی و جسمانی هر دو «در پیشگاه او حقیقتاً هیچ به شمار می آیند».) مراتب دیگر نیز چنین اند، جز آنکه امتدادهایی هستند تا نوری شوند که همه عوالم را پر می کند، و غیره.

در برابر نوری که همه عوالم را فرا می گیرد، آسمان و زمین یکسان اند و روحانی و جسمانی هر دو هیچ به شمار می آیند. شیمعون و لاوی نیز امتدادهایی به درون نوری هستند که عوالم را پر می کند.

אבל בחי' יהודה שהוא בחי' הודאה⁷⁹ הוא בחי' בטול והתכללות באא"ס [באור אין סוף] ב"ה ממש הסוכ"ע
והן הן בחינות השתחוואות שבתפלת שמ"ע [שמונה עשרה].

اما مرتبه יהודה (יהודה)، که مرتبه اذعان است، مرتبه خودنفی گری (ביטול, bittul) و مستغرق شدن در خود نور بی پایان، ب"ה، است؛ همان نوری که همه عوالم را فرا می گیرد. اینها همان مراتب خم شدن در دعای شמונה عسره (שמונה עשרה, Shemoneh Esreh) هستند.

اذعانِ יהודה با مراتب پیشین متفاوت است: خودنفی گری و مستغرق شدن در خود نور بی پایانی است که همه عوالم را فرا می گیرد. این حالت در خم شدن های دعای شموנה عسره، دعای ایستاده خاموش هجده برکتی (عمیده)، نمود می یابد.

12 ולכן תפילה היא בלחש ובחשאי⁸⁰ בבחי' סוכ"ע למעלה מעלה מבחי' השתלשלות שאינה בגדר המשכה
והשפעה כלל כו'

از این رو، دعا در نجوا و خاموشی است؛ در مرتبه نوری که همه عوالم را فرا می گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin)، بسیار بسیار فراتر از مرتبه زنجیره نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus)؛ مرتبه ای که اصلاً در مقوله امتداد و افاضه نیست و غیره.

از این رو نمازِ شموנה عسره (תפילת שמונה עשרה, Shemoneh Esreh) در نجوا و خاموشی خوانده می شود: این نماز به نوری تعلق دارد که همه عوالم را فرا می گیرد، بسیار فراتر از زنجیره نزولِ عوالم و بیرون از هرگونه جریانِ تأثیر از مرتبه ای به مرتبه دیگر.

واینه עולה בשם אהבה כלל רק בחי' ביטול במציאות ממש לגמרי והיינו בחי' השתפכות אל חיק אביה ממש להיות כאיך ואפס ממש

و این اصلاً به نام «عشق» خوانده نمی‌شود، بلکه تنها مرتبه خودنهی‌گری (بیטול, bittul) کامل [وجود خویش] است؛ یعنی مرتبه‌ای که [جان] خود را به آغوش خود پدرش می‌ریزد تا واقعاً چون هیچ و ناچیز باشد.

چنین دعایی حتی عشق نامیده نمی‌شود؛ این خودنهی‌گری کامل است: جان خود را به آغوش پدرش می‌ریزد تا چون هیچ و ناچیز شود.

שע"ז מרמז ענין ההשתחואה כמו שמשתחוה לפני המלך שמבטל א"ע [את עצמו] כו'

و این همان چیزی است که خم‌شدن به آن اشاره دارد؛ مانند کسی که در برابر پادشاه خم می‌شود و خود را در برابر او به حالت بیטול درمی‌آورد و غیره.

خم‌شدن‌های نماز شמונה עسره به همین معنا اشاره دارند: کسی که در برابر پادشاه خم می‌شود، خود را در برابر او کنار می‌نهد.

רק שכדי להיות בחי' זו שהוא בחי' יהודה בבחי' אתה דהיינו להיות בגילוי כאילו הוא לנוכח⁸¹ צ"ל יודוך אחיך⁸² שצריך להקדים תחילה בחי' ראובן ושמעון ולוי⁸³ שבהם ועל ידם יומשך גילוי בחי' הודאה זו

اما برای آنکه این مرتبه، که مرتبه یهودا (יהודה, Yehudah) است، در مقام «تو» (אתה, atah) باشد – یعنی آشکار شود، گویی **ה'** روبه‌روی [او] حضور دارد – باید «برادرانت تو را اذعان خواهند کرد»: نخست باید مراتب رؤון (ראובן, Reuven)، شیمعون (שמעון, Shimon) و لاوی (לוי, Levi) را [بر آن] مقدم داشت؛ در این مراتب و به واسطه آنهاست که ظهور این مرتبه اذعان امتداد می‌یابد.

برای آنکه خودنهی‌گری یهودا در مقام «تو» باشد، یعنی خطاب به شخص در صیغه دوم‌شخص قرار گیرد، باید **ה'** آشکار شود؛ گویی روبه‌روی آن شخص ایستاده است. برای این منظور، نخست باید مراتب رؤون، شیمعون و لاوی بیايند؛ از راه آنهاست که این اذعان آشکار می‌شود و این همان «برادرانت تو را اذعان خواهند کرد» است.

כי בלי קדימת בחי' ראובן שמעון ולוי לא נמשך בחי' יהודה שהוא בחינת ביטול והתכללות כו' בבחי' גילוי אלא בבחי' העלם ומקיף.

زیرا اگر مراتب رؤون، شیمعون و لاوی پیش‌تر نیایند، مرتبه یهودا – که مرتبه خودنهی‌گری (بیטול) و درهم‌گنجیدگی و غیره است – به صورت آشکار امتداد نمی‌یابد، بلکه تنها به صورت پنهان و فراگیر (مקיף, makif) است.

بدون آن سه برادر، خودنهی‌گری یهودا پنهان و فراگیر باقی می‌ماند و تنها از بیرون بر شخص اثر می‌گذارد، نه در آگاهی خودآگاه او.

ולכן א"א להתחיל תפילת ש"ע [שמונה עשרה] בלי קדימת פסוד"ז [פסוקי דזמרה] ויוצר אור וק"ש [וקריאת שמע] כו' (ובמנחה שמתפללין רק תפילת ש"ע [שמונה עשרה] היינו מפני שכבר הקדימו בשחרית ק"ש [קריאת שמע] וברכותיה. ובערבית צריך לחזור להתחיל ק"ש [קריאת שמע] וברכותיה קודם התפלה).⁸⁴

از این رو، نمی‌توان نمازِ شמונה עسره را بی‌آنکه پیش‌تر آیاتِ ستایش (פסוקי דזמרה, Pesukei deZimra)، «آفریننده نور» (יוצר אור, Yotzer Or) و قرائتِ شمع (שמע, Shema) را گفت، آغاز کرد و غیره. (در نمازِ عصر (מנחה, Minchah)، که در آن فقط نمازِ شמונה עسره خوانده می‌شود، علت این است که شمع و برکت‌های آن پیش‌تر، در نمازِ صبح (שחרית, Shacharis)، خوانده شده‌اند. اما در نمازِ شامگاه (מעריב, Maariv) باید پیش از نماز، قرائتِ شمع و برکت‌های آن را دوباره از آغاز گفت.)

از این رو نمازِ شמונה عسره را نمی‌توان بی‌آنکه پیش از آن آیاتِ ستایش، «آفریننده نور» و شمع گفته شود، آغاز کرد. در نمازِ عصر، این نماز به‌تنهایی خوانده می‌شود، زیرا شمع صبحگاه گفته شده است؛ اما در نمازِ شامگاه، شمع و برکت‌های آن را دوباره پیش از نماز می‌خوانند.

וזהו ענין נעוץ תחלתן בסופן⁸⁵ והמ"י [והמשכיל יבין] (וע' במ"א ע"פ ולשרקה⁸⁶ בני אתונו דמשמע דשור"ק שהוא הודאה הוא למטה מסגו"ל שהוא בחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] כו').

و این همان معنای «آغازشان در پایانشان تعبیه شده است» است، و آن‌که اهل فهم باشد درمی‌یابد. (و نیز بنگرید به جای دیگر، درباره «و به تاک برگزیده (שרקה, soreikah)، کره‌الاعش»، که از آن برمی‌آید شوروق (שור"ק, shuruk)، که نمادِ اذعان است، از سیگول (סגו"ל, segol)، که مرتبهٔ عشق و هیبت است، پایین‌تر است و غیره.)

خودنفی‌گریِ یهودا، یعنی بالاترین مرتبه، تنها در پایانِ ترتیبِ نماز و در نمازِ شموנה عسره، پس از مراحلِ آماده‌سازیِ آن، آشکار می‌شود؛ این همان «آغازشان در پایانشان تعبیه شده است» است. سپس در میان‌پرانتز، از مقاله‌ای دیگر اشکالی مطرح می‌شود: آن مقاله «soreikah»، یعنی «تاک برگزیده»، را به حرکتِ شوروق – واژه‌ای با حروفی تقریباً یکسان – تعبیر می‌کند و شوروق، یعنی اذعان، را پایین‌تر از حرکتِ سیگول، یعنی عشق و هیبت، قرار می‌دهد.

וזהו לכאורה הפך ממ"ש כאן דיהודה שהוא הודאה הוא למעלה מראובן שמעון ולוי שהם סגו"ל. ובאמת לק"מ [לא קשה מידי] דהודאה היא למטה מאהוי"ר [מאהבה ויראה] אבל הודאה דיהודה זהו בחי' בטול שלמעלה מאהוי"ר [מאהבה ויראה] וזה בחי' דוד אם לא שויתי ודוממתי⁸⁷

و این در نگاهِ نخست، خلافِ آن چیزی است که اینجا گفته شده: یهودا، که همان اذعان است، از رؤون، شیمعون و لاوی، که همان سیگول‌اند، بالاتر است. اما درحقیقت، هیچ اشکالی در کار نیست: اذعان از عشق و هیبت پایین‌تر است، ولی اذعانِ یهودا مرتبهٔ خودنفی‌گری‌ای است که از عشق و هیبت بالاتر است. و این مرتبهٔ داوود (דוד, David) است: «به‌راستی [جانم را] آرام و خاموش کرده‌ام.»

پاسخ این است که اذعان معمولی واقعاً پایین‌تر از عشق و هیبت است، اما اذعانِ یهودا خودنفی‌گری‌ای فراتر از آن‌هاست. این همان گفتهٔ داوود است: «جانم را آرام و خاموش کرده‌ام.»

וכמ"ש ואחר האש קול דממה דקה הרי שהדממה והביטול הוא למעלה מהאש שהיא אהבה כי תמן קאתי מלכא^{88, 89} אבל גבי אש כתיב לא באש הוי"ה אלא שהאש הוא להוי"ה כמ"ש במ"א.

چنان‌که نوشته شده است: «و پس از آتش، صدایی آرام و لطیف». پس خاموشی و خودنفی‌گری (بی‌تول، بی‌تول، bittul) از آتش برترند؛ آتشی که عشق است، زیرا «آنجاست که پادشاه می‌آید». اما درباره آتش نوشته شده است: «**ה'** در آتش نیست»؛ بلکه آتش برای **ה'** است، چنان‌که در جای دیگری توضیح داده شده است.

هنگامی که **ה'** خود را بر الیاهو (آلیه‌و) آشکار ساخت، او «در آتش نبود»، بلکه در «صدای آرام و لطیف» بود؛ و تیکونی زوهار (تیکونی زهر) درباره آن می‌گوید: «آنجاست که پادشاه می‌آید». بنابراین خاموشی و **بی‌تول** از آتش، که عشق است، برترند؛ آتش رو به سوی **ה'** دارد، اما او در آن یافت نمی‌شود.

ועוד דזהו שאמר כאן יהודה אתה שיהיה יהודה בבחי' אתה דהיינו בבחי' גילוי כו' ולפעמים אינו בגילוי כ"א רק בהעלם ואז היא הודאה שלמטה מאהוי"ר [מהבה ויראה]. אבל כשההודאה בבחי' גילוי זהו בחי' ביטול ממש):⁹⁰

افزون بر این، همین است مراد آنچه اینجا گفته می‌شود: «یهودا (یهודה)، تو»: یعنی یهودا در حالت «تو» باشد، یعنی در مرتبه آشکارگی و مانند آن. گاهی این آشکار نیست، بلکه تنها پنهان است؛ و آن‌گاه این اذعان، مرتبه‌ای فروتر از عشق و هیبت (אהבה ویرאה، ahavah veyirah) است. اما هنگامی که اذعان در مرتبه آشکارگی باشد، این همان مرتبه خودنفی‌گری حقیقی است.

پاسخی دیگر: مراد از «یهودا، تو» اذعانی است که آشکار باشد. وقتی اذعان پنهان بماند، نوعی فروتر است و از عشق و هیبت پایین‌تر قرار دارد؛ اما هنگامی که آشکار باشد، خودنفی‌گری حقیقی است.

بخش 7 • 131-14

«دست بر پس‌گردن دشمنانت»

13 והנה עי"ז ידך בעורף אויבך.⁹¹ אויבך הם עניני העולם וצרכי הגוף הגשמי. הגם שאדם צריך להם

מ"מ צריכין להיות בבחי' עורף ולא פנים

اکنون، از این راه: «دست [باشد] بر قفای دشمنانت». «دشمنانت» همان امور جهان و نیازهای بدن جسمانی‌اند؛ هرچند انسان به آن‌ها نیاز دارد، با این‌همه باید در مرتبه قفا باشند، نه روی.

اعتراف یهودا (یهודה) در دعا، به انسان توان کلام بعدی آیه را می‌دهد: «دست بر قفای دشمنانت». «دشمنان» همان امور جهان و نیازهای بدن‌اند: انسان به آن‌ها نیاز دارد، اما باید، به اصطلاح، با پشت گردن با آن‌ها سروکار داشته باشد، نه با روی خود.

(בחי' פנים היינו שעושה הדבר בלב ונפש ובחי' עורף היינו בחי' אחוריים כמאן דשדי בתר כתפי'

[כתפיה] ⁹² בע"כ [בעל כרחך] וכאלו כפאו וכו'). ^{93, 94}

(مرتبه روی یعنی کاری را با دل و جان انجام دهد، و مرتبه قفا یعنی جنبه پشت؛ مانند کسی که چیزی را برخلاف میلش پشت شانه اش می اندازد، و گویی مجبورش کرده اند، و الی آخر).

انجام دادن کاری «با روی» یعنی آن را با دل و جان انجام دادن؛ انجام دادن آن «با قفا» یعنی پشت به آن کردن و با اکراه انجام دادنش، مانند کسی که چیزی را از روی شانه اش به پشت می اندازد، گویی مجبورش کرده اند. عبارت «گویی مجبورش کرده اند» از تعبیر تلمود (Nedarim 20b) پیروی می کند: «گویی دیوی او را مجبور کرده است»؛ این عبارت درباره فعلی جسمانی گفته شده که بدون جستن لذت آن انجام می شود.

וידך הוא בעורף אויביך א"ת [אל תקרי] ידך אלא יודי"ך ^{95, 96} והוא בחי' ידך ממש כי ימינך פשוטה לקבל

שבים

و «دست» بر قفای دشمنان است: واژه «دست» (ידך, yadcha) را چنین نخوان، بلکه «یودهای تو» (יודי"ך, yudecha)؛ یعنی حروف یود تو بخوان. این همان مرتبه «دست تو» است، زیرا «دست راست برای پذیرفتن بازگشت کنندگان گشوده است».

اگر واژه را yudecha، یعنی «یودهای تو»، بخوانیم، «دست» به دست خود ⁹⁷ اشاره دارد؛ همان دست راست که در کلمات دعای نیعילה در یوم کیپور، «برای پذیرفتن بازگشت کنندگان گشوده است».

הוא בחי' ימין וחסד שנתפשט למטה מטה וכענין וירא ישראל את ה' הגדולה ⁹⁷ אשר עשה ה'

במצרים

این مرتبه راست و مهر (חסد, Chesed) است که تا پایین ترین مرتبه ها گسترش یافته؛ و مانند این معناست که «اسرائیل آن دست بزرگ را دید که ⁹⁸ در مصر پدید آورده بود».

این همان جانب راست، یعنی مهر ⁹⁹ (חסد) است که تا پایین ترین جاها می رسد؛ مانند «دست بزرگ» که اسرائیل در مصر دید.

כי הנה הירידה הגדולה הזאת שהוא בבחי' אחוריים וכאלו כפאו. מי גרם להמשיך את האדם להיות מוכרח לזה ודאי מאת ה' ומידו היתה זאת כדי לאתהפכא חשוכא לנהורא שיתפלל בכח האכילה וכו' וכיוצא בזה

زیرا بنگر که این نزول عظیم، که در مرتبه پشت است و «گویی مجبورش کرده‌اند»؛ چه کسی سبب شد که انسان به این کشانده شود و ناگزیر آن گردد؟ بی‌تردید، این از جانبِ ه' و از دستِ او بود، تا تاریکی به نور دگرگون شود؛ یعنی انسان با نیرویی که از خوردن به دست می‌آورد دعا کند، و مانند این.

نزول عظیم انسان به نیازهای جهان، که گویی از روی اجبار است، نیز از دستِ ه' می‌آید: خودِ ه' انسان را به نیاز داشتن به این امور کشانده است تا تاریکی به نور دگرگون شود؛ برای نمونه، تا انسان با نیرویی که از خوردن به دست می‌آورد دعا کند.

רק שצריך שלא יומשך בבחי' פנימיות אלא בבחי' עורף ובחינת עורף זה יוכלל בבחי' ירך יודי"ך.

تنها باید مراقب باشد که به بُعدِ درونی (پنیمיות، pnimiyus) کشیده نشود، بلکه در مرتبه قفا بماند؛ و این مرتبه قفا در مرتبه «دستت»، یعنی یودی"ך، گنجانده خواهد شد.

شرط این است که انسان از درون به این امور کشیده نشود، بلکه فقط «در مرتبه قفا» با آن‌ها سروکار داشته باشد. در آن صورت، حتی همین «قفا» نیز در دستِ ه'، یعنی yudecha، گنجانده می‌شود.

14 והוא בחי' ירך של יהודה כו' לפי שהוא בחי' הודאה וביטול בבחי' סוכ"ע⁹⁸ השוה ומשוה כו' גם חשך לא יחשיך וכחשיכה כאורה⁹⁹ גשמיות ורוחניות שוין

و این مرتبه «دست تو» یی یهودا (یهודה) است و غیره؛ زیرا این مرتبه، اقرار و خودنفی‌گری (بیטול، bittul) در سطح نوری است که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין، sovev kol almin)؛ [نوری که] «برابر است و همه را برابر می‌سازد» و غیره: «حتی تاریکی نیز تاریک نمی‌کند» و «تاریکی همچون روشنایی است»؛ جسمانی و روحانی برابرند.

«دست» یهودا، اقرار و خودنفی‌گری او در سطح نوری است که همه عوالم را فرا می‌گیرد؛ در پیشگاه آن، همه چیز برابر است. در آنجا «حتی تاریکی نیز تاریک نمی‌کند» و «تاریکی همچون روشنایی است»؛ و جسمانی و روحانی یکسان‌اند.

שהרי כולם בחכ' [בחכמה] עשית שהחכמה היא עשיה גשמיות וא"כ גם האכילה ושאר ענינים הגשמיים הם לפניו ית' כמו רוחניות של חכמה מאחר שגם החכמה היא גשמיות וכו'.

زیرا، بنگرید، «همه را با حکمت (חכמה، Chochmah) ساختی»؛ یعنی Chochmah «ساختن» (עשיה، asiyah)، یعنی جسمانیت است. پس خوردن و دیگر امور جسمانی نیز در پیشگاهِ ه'، متبارک باد، همچون روحانیتِ Chochmah هستند؛ زیرا Chochmah نیز جسمانیت است و غیره.

«همه را با حکمت ساختی» چنین فهمیده می‌شود که حتی Chochmah نیز در نسبت با ه' تنها «ساختن» است، چیزی جسمانی. پس خوردن و دیگر امور جسمانی، در پیشگاه او، همچون روحانیت حکمت‌اند.

و זאת היא מעלת יהודה אתה היינו בחי' הודאה בגילוי שבתפלה שתי' [שתיה] ידך בעורף אויבך בשעה שעוסק בעורף אויבך

و این فضیلتِ «یهودا، تو» است؛ یعنی مرتبهٔ اقرار آشکار در دعا: اینکه «دستِ تو» بر «پس گردنِ دشمنانت» باشد، هنگامی که او سرگرمِ «پس گردنِ دشمنانت» است،

این فضیلتِ «یهودا، تو» است: اقرار آشکار در دعا، که باعث می‌شود «دستِ تو» بر «پس گردنِ دشمنانت» قرار گیرد، حتی هنگامی که شخص به امور دنیوی مشغول است.

ואזי חולפת ועוברת ממנו האהבה מ"מ נשאר רשימו וכו' אך היינו דוקא בבחי' עורף ולא פנים: ¹⁰⁰

و آنگاه، [با آنکه] عشق از او می‌گذرد و رخت برمی‌بندد، با این همه اثری باقی‌مانده (رשימו، reshimu) از آن می‌ماند و غیره. اما این فقط در مرتبهٔ پس گردن است، نه چهره.

آنگاه، گرچه عشقی که در دعا احساس می‌شد کم‌رنگ می‌شود، اثری از آن (رשימו) باقی می‌ماند. این تنها هنگامی تحقق می‌یابد که با امور دنیوی «در پس گردن» سروکار داشته باشیم، نه با چهره.

بخش 8 • 151

«پسران پدرت به تو خم خواهند شد»

15 אך עיקר הגורם לכל מעלת בחי' זו להיות יהודה אתה והגורם להיות יודוך אחיך ע"ז נאמר ישתחוו לך

בני אביך

اما علتِ اصلي تمام فضیلتِ این مرتبه/جنبه (bechinah, בחינה) – اینکه «یهودا (یهודה)، تو» تحقق یابد – و نیز علتِ اینکه «برادرانت به تو اقرار کنند»، این است که دربارهٔ آن گفته شده: «پسرانِ پدرت در برابر تو سر فرود خواهند آورد.»

علتِ ریشه‌ای هر دو عبارتِ «یهودا، تو» و «برادرانت به تو اقرار کنند» در واپسین کلماتِ همان آیه آمده است: «پسرانِ پدرت در برابر تو سر فرود خواهند آورد.»

כי הנה ההשתחוואה¹⁰¹ הוא בחי' המשכה וזהו ענין ההשתחווא' [ההשתחוואות] שבשמ"ע [שבשמונה עשרה] שהן הן המשכות (ע' [עיין] ר"פ¹⁰² וישב והנה השמש וכו' משתחוי' [משתחויים] ל')

زیرا سر فرود آوردن، **בחינה** فرودآوردن است؛ و این است معنای سر فرود آوردن‌ها در دعای هجده‌گانه (**شמונה עשרه**, Shemoneh Esreh)، که خود همان فرودآوردن‌ها هستند (نگاه کنید به آغاز پاراشای وایشو (**וישב**, Vayeshev)، [درباره] «و اینک خورشید...» و غیره، «برای من سر فرود می‌آوردند»).

سر فرود آوردن، فرودآوردنی از بالا است؛ ازاین‌رو سر فرود آوردن‌ها در دعای **شמונה عשרه** از بالا فرود می‌آورند. این پراتز به **تורה اور** (**تורה اور**) بر پاراشای **וישב** اشاره دارد؛ آن‌جا که آلتز ربه (**ادمو"ר הזקן**)، در شرح خواب یوسف (**יוסף**) درباره خورشید و ماه که در برابر او سر فرود می‌آورند (28c)، توضیح می‌دهد که سر فرود آوردن دو بُعد دارد: خودنهی‌گری و فرودآوردن؛ انسان سر را خم می‌کند تا چیزی را به پایین فرود آورد. همین‌گونه است سر فرود آوردن هنگام گفتن «مبارک هستی» در دعای **شמונה عשרه**.

ובחי' اביך היינו בחי' כרחם اب על بنים¹⁰³ اבינו اب הרחמן שהרחמנות הוא בחי' اب ותולדות הרחמנות הוא בחי' צדקה וחסד להחיו' روح שפלים¹⁰⁴ שכל העושה חסד במדה"ר [بمدות الرحמים] لרחם על עניים ویتומים ה"ז [הרי זה] בבחי' בני اביך.

و **بחינה** «پدرت» همان «همان‌گونه که پدری بر فرزندان [خود] شفقت می‌کند» و «پدر ما، پدر رحمت‌ها» است؛ زیرا شفقت، **بחינה** پدر است و زادگان شفقت، **بחינה** صدقه و مهرورزی‌اند، تا جان فرودستان را زنده سازند. پس هرکس با صفت شفقت به فقیران و یتیمان رحم کند و به آنان احسان ورزد، در **بחינה** «پسران پدرت» است.

«پدرت» شفقت **ה'** است: «همان‌گونه که پدری بر فرزندان شفقت می‌کند.» شفقت، صدقه و مهرورزی را پدید می‌آورد؛ پس هرکس از روی شفقت به فقیران و یتیمان کمک کند، از «پسران پدرت» است.

גם בחי' אביך היא התורה דאורייתא מחכמה נפקת¹⁰⁵ שהוא בחי' اب וכמ"ש שמע בני מוסר אביך¹⁰⁶ זו תושב"כ [תורה שבכתב]¹⁰⁷ וכו' ובני אביך הם העוסקים בתורה

همچنین، **بחינה** «پدرت» همان تورات است؛ زیرا «تورات از حکمت (**חכמה**, Chochmah) سرچشمه می‌گیرد»، و حکمت **بחינה** پدر است؛ چنان‌که نوشته شده است: «ای پسر، پند پدرت را بشنو» – این همان تورات مکتوب است، و غیره. و «پسران پدرت» کسانی‌اند که خود را به تورات مشغول می‌دارند.

«پدرت» همچنین تورات است که از Chochmah سرچشمه می‌گیرد و «پدر» نامیده می‌شود؛ «پند پدرت» نیز تورات مکتوب است. پس کسانی که تورات می‌آموزند نیز از «پسران پدرت» هستند.

וזהו וישתחו לך בני אביך¹⁰⁸ שבני אביך הם העוסקים בתורה ובגמ"ח [ובגמילות חסדים] הם הם ישתחו לך

و این است معنای «و پسران پدرت در برابر تو سر فرود خواهند آورد»: زیرا «پسران پدرت» - کسانی که خود را به تورات و اعمالِ مهرورزی مشغول می‌دارند - همان کسانی‌اند که «در برابر تو سر فرود خواهند آورد».

کسانی که تورات می‌آموزند و اعمالِ مهرورزی انجام می‌دهند، همان کسانی‌اند که «در برابر تو سر فرود می‌آورند»؛ زیرا سر فرود آوردن، فرودآوردن است و آنان خودنهی‌گری یهودا را فرود می‌آورند (ביטול, bittul).

וימשיכו אותך להיות נעוץ תחב"ס [תחלתן בסופן] **שהתורה והגמ"ח** [והגמילות חסדים] **הם הנותנים כח בנפש לעורר את האוי"ר** [האהבה ויראה] **עז שתהי' [שתהיה] בחי' הודאה وביטול וע"י כן יודוך אחיך להיות יהודה אתה כנ"ל:**

و تو را فرود می‌آورند تا «آغازشان در پایانشان فرو نهاده شده باشد»؛ زیرا تورات و اعمالِ مهرورزی‌اند که به نفس نیرو می‌دهند تا عشق و هیبت (אהבה وיראה, ahavah veyirah) را برانگیزد، تا آنگاه که **בחינה** اقرار و **ביטול** پدید آید؛ و از این راه «برادرانت به تو اقرار کنند» و «یهودا، تو» تحقق یابد، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد.

آنان آن را فرود می‌آورند تا «آغازشان در پایانشان فرو نهاده شده باشد»: تورات و مهرورزی به نفس نیرو می‌دهند تا **אהבה وיראה** را برانگیزد و اینها سرانجام به اقرار و **ביטול** برسند. به واسطهٔ اینها «برادرانت به تو اقرار می‌کنند» و اقرارِ یهودا آشکار می‌شود: «یهودا، تو».

در کارِ بندگی

پیش از شמונה‌عسره، با آیاتِ ستایش، شمع و برکت‌هایش، در عظمتِ ה' تأمل کنيد تا شناخت به عشق و هیبتی بدل شود که احساس می‌شوند، و تورا را به دل بگیريد؛ سپس در شموנה‌عسره، در خودنهی‌گری حقیقی خم شوید، چنان‌که گویی پادشاه پیش روی شما ایستاده است. پس از آن، تنها «از پس‌گردن» به خوردن و نیازهای دنیوی بپردازید، بی‌آنکه دل خود را به آن‌ها بسپارید، تا اثرِ نماز باقی بماند؛ و سراسر این فرایند را با مطالعهٔ تورا و کارهای نیک استوار کنید.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا آگاهی از وجودِ ה' به‌تنهایی عشق را پدید نمی‌آورد، و چه چیزی دانستن را به «دیدن» بدل می‌کند؟
2. از چه جهت هر انسانی شخصی بازگشته است، حتی اگر گناهی نکرده باشد؟
3. روبن، شمعون و لاوی چگونه با بخش‌های نماز صبح متناظرند، و چرا باید پیش از شموנה‌عسره بیایند؟
4. این **מאמר** (maamar؛ گفتار حسیدی) چگونه ادعانی را که فروتر از عشق و هیبت است، از ادعانِ یهودا که فراتر از آن‌هاست متمایز می‌کند؟
5. سروکارداشتن با نیازهای دنیوی «از پس‌گردن» و نه از روبه‌رو به چه معناست، و در این حالت چه چیزی از نماز باقی می‌ماند؟

یادداشت‌ها

بند 1

1 יהודה אתה

یادداشت، تاریخ این ما مر را 5566 (1805–06) می‌داند و به یادداشت 7 از فهرست ما **مרים** در آن مجلد ارجاع می‌دهد. رونویسی دیگری از این ما **مر**، که خاخام موشه (**משח**)، پس‌آلتر ربه، آن را ثبت کرده است، در مجلد نخست آن چاپ شده است.

یادداشت کھوت

המאמר הוא משנת תקס"ו — ראה ברשימת המאמרים בסה"מ שם הערה 7. ובכת"י 2067 יא, ב נרשם: פ' ויחי תקס"ז. ובבזך 2223 נח, א: שנת תקסו לפ"ק בלאדי. הנחת ר' משה בן אדה"י בסה"מ תקס"ו ח"א. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. הגהות וביאורי וקיצורי הצ"צ אוה"ת בראשית כרך ה תתקצז, א ואילך. תתרה, ב. כרך ו תתשלח. ד"ה זה: ראה בסה"מ תרפ"ח. בסה"מ חורף תשל"ח (נדפס בלקו"ש ח"כ ע' 347). וראה שם בסיום המאמר הרמז בזה שהתחלת הסדרה בתו"א היא בהפסוק יהודא אתה. ד"ה יהודא אתה תשמ"ו. ד"ה יהודא אתה במאמרי אדה"א בראשית ע' תצז וע' תקל מיוסדים על מאמר זה. ראה סה"מ פרי"ת ע' ריז.

2 יהודה אתה יודוך אחיך

ברכת یعقوب (**יעקב**) به יהודה (**יהודה**): «יהودا، تو را برادرانت خواهند ستود؛ دست بر پس گردن دشمنانت خواهد بود؛ پسران پدرت در برابر تو سجدہ خواهند کرد.» تمام این گفتار **חס** ידי (**מאמר**، maamar) این آیه را عبارت‌به‌عبارت شرح می‌دهد.

Genesis 49:8 **בראשית מ"ט:ח'**

יהודה אתה יהודה אחיך יךך בערך אֶבְרָהָ יִשְׁתַּחֲוּ לךך בְּנֵי אֶבְרָהָ:

Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down before thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית מט, ח.

3 הנה יהודה נקי

یادداشت در پیوند با نام יהודה و سیاس‌گذاری به این صفحه ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה במילואים ליהל אור ע' תרלד. ועיין מענין הודאה בסידור בד"ה מזמור לתודה. ובדרוש ל"ג בעומר. וראה גם בלקו"ת פ' עקב בדרוש ברהמ"ז בענין ברכת הארץ שמתחלת בהודאה נודה לך. ובלקוטי שיחות לפ' וישב ח"ו ע' 195 הערה 77.

4 הפעם אודה

هنگام تولد יהودا، لیا (**لاה**) گفت: «این بار از نام چهارحرفی (**ה'**, Havayah) سیاس‌خواهم گزارد (**אודה**, odeh)»، و از همین رو او را יהودا نامید. معنای ساده آن سیاس‌گذاری است؛ اما **מאמר**، **אודה** را به معنای اقرار (**הודאה**, hoda'ah) می‌گیرد و «این بار» را اقراری می‌داند که هنوز به زمان مقید است.

Genesis 29:35 **בראשית כ"ט:ל"ה**

וַתֵּמַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר הַפֶּעַם אֹדָה אֶת־יְהוָה עַל־כֵּן קָרָאתִי שְׁמוֹ יְהוֹדָה וַתַּעֲמִד מְלֶכֶת:

And she conceived again, and bore a son; and she said: 'This time will I praise the L-RD.' Therefore she called his name

Judah; and she left off bearing

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית כט, לה.

5 מורים אנחנו לך

ברکت سیاس‌گذاری در دعای ایستاده (**עמידה**, Amidah) با این عبارت آغاز می‌شود: «به تو اقرار می‌کنیم.» این عبارت به‌عنوان اقراری آورده شده است که هر نفیس یهودی آن را بیان می‌کند.

Weekday Siddur Chabad, Shacharit, The Amidah

29 **סידור חב"ד לימות החול, שחרית, עמידה כ"ט**

6 שו"ה נקי הפעם — חוצב

بر اساس یادداشت، این دست‌نویس واژه‌ای را که اینجا مشخص شده، یعنی «تراشیده شده» (**chotzev**)، ندارد؛ بنابراین عبارت آن چنین است: «در سرچشمهٔ جان‌هایشان».

یادداشت کھوت

ببזך 633 **ליתא תי' זו.**

7 ככה יעשה איוב

ایوب (**ایوب**) پس از مهمانی‌های فرزندانش برای آنان قربانی‌های سوختنی می‌آورد: «ایوب همهٔ روزها چنین می‌کرد.» فعل آینده که با حرف **י** (yud) آغاز می‌شود، کاری پیوسته را وصف می‌کند؛ و **י** (yud) **יהودا** نیز در اینجا به همین صورت خوانده می‌شود.

Job 1:5 **איוב א':ה'**

וַיְהִי כִּי הִקִּיפוּ יְמֵי הַמְּשָׁתָה וַיִּשְׁלַח אִיּוֹב וַיִּקְדָּשׁם וַהֲשִׁיבם בַּבֹּקֶר וַהֲעֵלָה עֲלוֹת מִסְפֵּר קָלָם כִּי אָמַר אִיּוֹב אוֹלֵי חָטָאֻ בְּנֵי וַיְבָרְכוּ אֱלֹהִים בְּלִבָּבָם כָּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב קִלְיָהֶם:

And it was so, when the days of their feasting were gone about, that Job sent and sanctified them, and rose up early in the morning, and offered burnt-offerings according to the number of them all; for Job said: 'It may be that my sons have sinned, and blasphemed G-d in their hearts.' Thus did Job continually

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

איוב א, ה.

8 שו"ה יהודה — ויהי פי

این دست‌نویس به‌جای «و معنای»، عبارت «[معنای] را دارد و بدین‌ترتیب توضیح واژه را به‌صورت عبارتی درونِ گروه آغاز می‌کند.

یادداشت کھوت

ببזך 414: **[פי]**.

9 (ובنחמי' יא) נכתב יהודה בסגול

همان آیه از **נחמיה** در آنجا نیز نقل شده است.

یادداشت کھوت

וכ"ה בשערי אורה כ, ב. מצייץ לפסוק זה. אבל במאמרי אדה"א בראשית ע' תצז ובעוד מקומות (ראה במ"מ לאדה"א שם) מצויין: "בד"ה תי' יהודה בחולם". ע"ש. להעיר שבהנחת ר' משה בן אדה"י בסה"מ תקס"ו ע' רה **ליתא כל הענין.**

10 שו"ה ההוה — נכתב בתוס' . . הדל"ת

בר اساسי یادداشت، این دو دستنویس واژه‌هایی را که مشخص کرده، از «با افزوده شدن» تا «زیر حرف دالت» در پایان این توضیح نام، ندارند.

یادداشت کهوت

בבזך 633.414 ליתא.

11 (ובנחמי' י"א) נכתב יהודה בסגול תחת הדל"ת

این دست‌نویس در اینجا چنین می‌خواند: «با افزوده شدن یک هی: יהודא»، نه توضیح مربوط به نگارش در נחמיה.

یادداشت کهوت

בבזך 1824: בתוסף ה' יהודה. וכ"ה במאמרי אדה"א בראשית ע' תצו ושם "והוא מ"ש בד"ה תיבת יהודה בחולם על הוי"ו". וראה בהנסמן לשם.

12 שו"ה אודה — הם הגורמים לבחי'

این دست‌نویس به جای «[همین‌ها] سبب پدیدآمدن» می‌خواند: «آن‌ها امتداد می‌دهند».

یادداشت کهوت

בבזך 633: הם ממשיכים בחי'.

13 שו"ה הגורמים — לבחי'

این دست‌نویس در اینجا عبارت «مرتبة» را ندارد و می‌خواند: «سبب پدیدآمدن این سیاس‌گذاری هستند».

یادداشت کهوت

בבזך 414 ליתא.

14 שו"ה יהודה

این دست‌نویس پس از واژه «יהודא» یک گروه پایانی می‌گذارد و بدین‌ترتیب عبارتی را می‌بندد که با «[معنای] آغاز شده است (یادداشت 45:7).

یادداشت کهوت

בבזך 414: יהודה].

15 ראובן . . האהבה

ما مر از 5688 با همان واژه‌های آغازین، که یادداشت در بحث رؤوین، دیدن و عشق به آن ارجاع می‌دهد.

یادداشت کهوت

ראה ד"ה יהודה אתה תרפ"ח. ספר המאמרים תש"ח ע' 155.

16 פני ארי' אל הימין

در رؤیای ارایة حزقیال (יחזקאל)، هر موجودی «چهره شیرى در سمت راست» داشت. מאמר شیر (אריה) را به دیدن (ראיה، re'iyah) و نیز به سمت راست پیوند می‌دهد.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אליהם למיין לארבעתם ופנייהם למיין לארבעתם ופנייהם למיין לארבעתם

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

יחזקאל א, י.

17 در Tikun 70، که یادداشت Kehot آن را ذکر می‌کند، تیکونتی زوهار (תיקוני זהר) می‌گوید که אריה، «شیر»، همان ראיה، «دیدن»، است: حروف אריה را وارونه کنيد تا ראיה را بياييد. آن را در سمت راست، يعنى

جانپ مهر (חסד, Chesed)، قرار می‌دهد و به «چهره شیرى در سمت راست» استناد می‌کند.

Tikkunei Zohar 122a:7 תקוני זוהר קכ"ב א:ד'

אריה דא ראיה, ואמר בקה (יחזקאל א י) ופני אריה אל הימין לארבעתם, בכל אתר ארבעתם דא יהו"ה, ארבע אתון דיליה דשליטין על כלא, וקפוד אריה ותשפח לקה ראיה, ואיהו לימינא דחסד, דאיהו יומא קדמא, דתמן א' (נ"א י) אור, ראובן דאיהו לימינא על שמיה אתקרי אור בן, שמיעה לשמאלא, ועליה אתמר (שם) ופני שור משמאל, ושר ירחא באמצעיתא, עליה אתמר (משלי ל ד) מי אסף רוח בקפניו, דאינו תרין נוקבין דחושמא, פימא דבורא, דא אדם ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

18 אריה אותיות ראיה

عبارت اینجا از Tikkunei Zohar, Tikkun 70 • 121b:1 نقل شده است؛ متن در زیر آمده است.

Tikkunei Zohar, Tikkun 70 • 121b:1 תקוני תיקון ע

... נא ראה מה שכתב על זה ר' יוסף בן גיקיטיליא בהקדמת שערי אורה, ובמה שכתב בעל החנוך בהקדמתו לפירוש התורה, והאלקי ר' מנחם מריקנאטי ז"ל בפרשת ויחי בפסוק בן פורת יוסף, ובמה שכתב ר' יהודה חייט בפירוש מערכת האלקות (ד, לד), וזה לשונו, סוף דבר כל מקום שתראה שידברו בענין הספירות, דברים שאין ראוי לאמרם בבורא יתברך, כגון שעור וקומה והדומים להם, הכל נאמר על הספירות, וכשתראה שידברו על דרך שבח והודאה הכל נאמר על הבורא שבתוכן, וכן בחוצה להן, כי אין דבר שיגבילוהו, ועל כן אין לומר בבורא ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

یادداشت کهوت

ראה ת"ז תי' ע.

19 דגל מחנה ראובן תימנה

«پرچم اردوگاه روبن (راوبن) در جنوب باشد.» جنوب سمت راست است و با شیر سمت راست مطابقت دارد.

Numbers 2:10 במדבר ב':י

דגל מחנה ראובן תימנה לצבאתם ונשיא לבני ראובן אליצור בן-שדיאור:

On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Zohar III, 118b זח"ג קיח, ב

یادداشت کهوت

במדבר ב, י. ראה זח"ג קיח, ב.

20 כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם

«چون انجیر نوبر بر درخت انجیر در نخستین فصلش، پدرانان را دیدم.» «دیدن» ה' نسبت به اسرائیل (ישראל) نگاهی از سر مهر است؛ این نشان می‌دهد که دیدن، به معنای نزدیکی‌ای از روی عشق است.

Hosea 9:10 הושע ט:י

כענבים במדבר מצאתי ישראל כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם המה באו בעלי-פעור וינזרו לבשת ויהיו שקוצים באהבם:

I found Israel like grapes in the wilderness, I saw your fathers as the first-ripe in the fig-tree at her first season; But so

soon as they came to Baal-peor, They separated themselves unto the shameful thing, And became detestable like that which they loved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

הושע ט, י. ראה באוה"ת ויחי התקצת, א.

21 در آنجا متانیا (متניה) کسی وصف شده است که «در دعا پیشوای اقرار (یهודה, yehodeh) می‌شد»؛ یعنی حروف یهودا را به صورت فعلی تلفظ می‌کردند. این مطلب از خواندن نام به‌عنوان اقراری پیوسته پشتیبانی می‌کند.

Nehemiah 11:17 נחמיה י"א:י"ז

ומתניה בן-מיקא בן-זבדי בן-אסף ראש התחלה יהודה לתפלה ובקבוקיה משנה מאחיו ועבדא בן-שמוע בן-גלגל בן-[ידותון] (ידיتون):

and Mattaniah the son of Mica, the son of Zabdi, the son of Asaph, who was the chief to begin the thanksgiving in prayer, and Bakkukiah, the second among his brethren; and Abda the son of Shammua, the son of Galal, the son of Jeduthun

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 2

22 כי رאה ה' וגוי כי עתה

سخنان لیا (لاہ) هنگام تولد روبن (راوبن): «زیرا ه' رنج مرا دیده است؛ اکنون شوهرم مرا دوست خواهد داشت.» در این آیه، لیا که کمتر از راحیل (رحل) دوست داشته می‌شد، امید دارد که یعقوب (יעקب) از این پس او را دوست بدارد؛ ماامار (maamar) «دیدن» ه' را ریشه عشق می‌گیرد.

Genesis 29:32 בראשית כ"ט:ל"ב

ותמר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי-יראה ה' בענני כי עתה יאהבני אישי:

And Leah conceived, and bore a son, and she called his name Reuben; for she said: 'Because the L-RD hath looked upon my affliction; for now my husband will love me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית כט, לב. رאה באوה"ת ויחי התקצת, א.

23 גנבא אפום מחתרता

| شرحی بر گفته مربوط به دزد بر دهانه نقب در همان جا آمده است.

Berakhot 63a ברכות ס"ג א

یادداشت کھوت

ברכות סג, א — ע"פ ג' העין יעקב. וראה במאמרי אדה"א בראשית ע' תצט הביאור.

24 מלכותך מלכות כל עולמים

«فرمانروایی تو، فرمانروایی بر همه عوالم است، و سلطنت تو در هر نسل برقرار است.» ماامار این آیه را، که هر روز در «اשרی» (Ashrei) خوانده می‌شود، محور تأملی قرار می‌دهد که شناخت را به دیدن بدل می‌کند.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מלכותך מלכות כל-עלמים וממשלתך בכל-דור ודור:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 אלף אלפים ורבו רבבן

رؤیای دانیال (دنیال) از دربار آسمانی: «هزار هزار به او خدمت می‌کردند و ده‌هزار ده‌هزار در برابر او ایستاده بودند.» اینجا این عبارت به انبوه عظیم آنان اشاره دارد که زیر فرمانروایی ه' هستند.

Daniel 7:10 דניאל ז:י'

נתר די-נור נגד ונפק מן-קדמוהי אלף אלפין ושמונה ורבו רבבן קדמוהי וקומון די-נא יתב וספרין פתיחו:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

دنیال ז, י.

26 יחיד חי העולמים מלך

از آیات ستایش در نمازهای صبحگاهی. این عبارت چکیده تأمل است: ه' «حیات عوالم» است و باین‌حال «یگانه» باقی می‌ماند.

Weekday Siddur Chabad, Shacharit, Pesukei Dezimra

2 סידור חב"ד לימות החול, שחרית, פסוקי דזמרה ב'

27 یادداشت Kehot برای این عبارت به Zohar, Miketz 9:136 ارجاع می‌دهد.

Zohar, Miketz 9:136 ספר הזוהר, מקץ ט:קל"ו

28 در روایت Ein Yaakov (עין יעקב) از تلمود (ברכות 63a): «دزدی که در دهانه تونل است، مهربان را به یاری می‌خواند.» حتی دزد هم ه' را می‌شناسد، اما این شناخت مانع او نمی‌شود؛ و این نشان می‌دهد که شناخت به‌تنهایی کافی نیست.

Ein Yaakov, Berakhot 9:54 עין יעקב, ברכות ט:נ"ד

גמ' וכל כך למה לפי שאין עונין במקדש אמן ומנין שאין עונין אמר במקדש שנא' קומו ברכו את ה' אלקיכם מן העולם ועד העולם ואומר ויברכו את שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה. יכול כל הברכות כלן תהא להן תהלה אחת ת"ל ומרומם על כל ברכה ותהלה. על כל ברכה וברכה תן לו תהלה: והתקינו שיהא אדם שואל בשלום חבריו וכו'. מאי ואומר וכי תימא בועז מדעתיה דנפשיה קאמר ת"ש ה' עמך גבור החיל וכי תימא מלאך הוא דקאמר ליה לגדעון ת"ש אל תבז כי זקנה אמך ואומר עת ...

Daat (Public Domain)

29 یادداشت Kehot برای این عبارت به Psalms 84:3 ارجاع می‌دهد.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג'

נקספה וגם-פלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירגנו אל אלי-חי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 3

30 ואמתות שם יחיד הוא שהוא לבדו הוא

این دو دست‌نوشته عبارت «معنی حقیقی نام «یگانه» این است که تنها او هستی دارد» را ندارند.

یادداشت کھوت

בבוכ 414. 633 ליתא.

31 ואמתות שם יחיד . . וענין אחד

این همان maamar دربارهٔ «و به ابراهیم ظاهر شدم» است که عبارت داخل پرانتز این بند نیز به آن اشاره می‌کند. آنجا آدَمور هَזָאִין می‌پرسد چرا در שְׁמַע «یکی» گفته شده است، نه «یگانه»: ה' در ذاتِ خویش یگانه و تنهاست، حال آنکه «یکی» یعنی او در هفت آسمان، زمین و چهار جهت یکی است؛ همهٔ اینها در برابر نور ה' درون خود وجودی مستقل ندارند. او عبارت «بزرگی از آن توست، ای ה'» را نیز چنین می‌خواند که حتی بزرگی و توانایی در برابر او وجودی مستقل ندارند.

یادداشت کھوت

ראה לקמן נה, ב. ובמאמרי אדה"א בראשית ע' תק.

32 نکספה וגם כלתה נפשי

سرایندهٔ مزامیر برای معبد اشتیاق دارد: «جانم مشتاق است و حتی در آرزوی صحن‌های ה' می‌سوزد». این عبارت عشقی را وصف می‌کند که از تأمل زاده می‌شود.

Psalms 84:3 תהלים פ"ד:ג'

נקספה וגם־כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי יִרְנְנוּ אֵל אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים פד, ג.

33 מי לי בשמים

«در آسمان چه کسی را دارم [جز تو]؟ و جز تو، در زمین به هیچ چیز میل ندارم.» این عبارت بیانگر اشتیاق پیوستن به خودِ ה' است، نه به هیچ یک از چیزهای عوالم.

Psalms 73:25 תהלים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּה לֹא־יִחַפְּצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים עג, כה.

34 לך ה' הגדולה

برکت داوود در حضور تمام جماعت، خطاب به نام چهارحرفی (ה'), Havayah، چنین است: «ای ה', بزرگی و توانایی از آن توست... زیرا هر آنچه در آسمان و زمین است [از آن توست]». این آیه چنین خوانده می‌شود که نیروی حیات (חיות, chayus) همهٔ عوالم، مادی و روحانی، از آنِ ه' است و در برابر او هیچ استقلالی ندارد.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לך ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּקָאֶרֶת וְהַנּוֹצֵחַ וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לך ה' הַמְּמַלְכָה וְהַמְתַּנְשֵׂא לְכָל לְרָאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

דה"א כט, יא.

4

35 בכל לבבך וארז"ל בשני יצריך

«و نام چهارحرفی (ה', Havayah) را با تمام دل خود دوست بدار.» واژهٔ عبري «دلت»، לבבך (levavcha)، مبنای خوانش حکیمان «با هر دو گرایش خود» است.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאַהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Berakhot 54a:6 ברכות נ"ד א:ו'

חַיִּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרַעָה קִשָּׁם שֶׁמְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, שְׁנֵאָמַר: "וְאַהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּגְו'". "בְּכָל לִבְּךָ" — בְּשֵׁנֵי יִצְרֶיךָ, בְּיָצָר טוֹב וּבְיָצָר הָרָע. "וּבְכָל נַפְשְׁךָ" — אֲפִילוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. "וּבְכָל מְאֹדְךָ" — בְּכָל מְמוֹנָה. דָּבָר אַחֵר: "בְּכָל מְאֹדְךָ" — בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הָיִי מוֹדָה לוֹ.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; ... "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت کھوت

דברים ו, ה. ברכות נד, א.

36 שו"ה האהבה — כי התשובה . . במי שיש בידו

این نسخه به‌جای «زیرا بازگشت به‌طور خاص مخصوص نیست»، عبارت «زیرا مرتبهٔ בעל تשובه چنین نیست» را پیش از واژه‌های «در کسی که در دست دارد» می‌آورد.

یادداشت کھوت

בבבך 414: כי בחי' בעל תשובה אינה: במי שיש.

37 כי התשובה אינו דוקא במי שיש בידו עבירות ח"ו

متن آورده‌شده در בלק از مراتب بالاتر بازگشت سخن می‌گوید: بازگشتی که پیوند (vav) و ه (hei) نامِ ه' را پدید می‌آورد، پیوند نوری که همهٔ عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin) و نوری که همهٔ عوالم را پر می‌کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin)، و بازگشتی باز هم برتر از ه بالایی که از راه فداکاری تا پای جان (מסירות נפש, mesirus nefesh) و از راه تורה حاصل می‌شود. این مطالب از این نکته پشتیبانی می‌کند که بازگشت چیزی فراتر از ترمیم گناه است.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ת בלק עה, ב. שבת שובה סו, ג. לקו"ש ליקוט אלול תשל"ט הערה 12.

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of
'Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
یادداشت كهوت
بمدبر טו, מא.

43 שו"ה לה' —

این نسخه واژه «خود» (mamash, ממש) را می‌افزاید و عبارت را چنین
می‌خواند: «عشق به خود ה'».
یادداشت كهوت
בבזך 414 נוסף: ממש.

44 כיתרון האור הבא מן החשך

كوهلت (קהלת): «حکمت بر حماقت برتری دارد، همان‌گونه که نور بر
تاریکی برتری دارد.» آموزه‌های خسیدی (חסידות, Chassidus) این را
نیروی ویژه نوری می‌خوانند که از تاریکی بیرون می‌آید؛ در اینجا، عشقی
است که از دوری جان زاده می‌شود.

Ecclesiastes 2:13 קהלת ב:י"ג

וראיתי אני שניש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך:

Then I saw that wisdom excelleth folly, as far as light excel-
leth darkness
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 5

45 במקום شבע'ת

ربی اباھو (رבי اباھو): «در جایی که بازگشت‌کنندگان (בעלי תשובה,
baalei teshuvah) می‌ایستند، صالحان کامل نمی‌ایستند.» این מאמר
(maamar) این سخن را به نیروی فزون‌تر عشق نفسی که بازگشته است
نسبت می‌دهد.

Berakhot 34b:22-23 ברכות ל"ד ב:כ"ב-כ"ג

וקלינא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין —
צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: "שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וּלְקְרוֹב".
"לְרַחוּק" בְּרִישָׁא, וְהִזְר "לְקְרוֹב". רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לֵה: מַאי "לְרַחוּק" —
שְׁהֵי רַחוּק מִדְּבַר עֲבִירָה מְעִיקָרָא. וּמַאי "קְרוֹב" — שְׁהֵי קְרוֹב לְדְבַר
עֲבִירָה, וְנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ הַשְׁמָא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said :
The place which the penitent occupy, the perfectly righteous
are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that
is far off and to him that is near" — "to him that is far off
[from G-d]" first, and then "to him that is near." But R.
Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To
him who was far off from transgression from the first ; and
... what

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

46 במקום شבע'ת כו'

یادداشت می‌گوید مأخذ این گفته پیش‌تر، در 22c, آورده شده است؛ آنجا
نیز توراه اور آن را نقل می‌کند: کسانی که بازمی‌گردند بالاتر می‌ایستند
«زیرا تاریکی دگرگون می‌شود [به نور]»؛ و این دگرگونی، هنگامی که سوي
دیگر مغلوب می‌شود و تاریکی به نور بدل می‌گردد، همان شادی‌ای است که
هدف آمدن مשיח (Moshiach) است.

یادداشت كهوت

נסמן לעיל כב, ג.

38 צורה בצרור החיים

برکت آویگایل (ابیگیل) برای داوود (دود)، تا جانش «در پیوند زندگی با ه'
تو بسته باشد». اینجا، این عبارت جان را در سرچشمه‌اش، پیش از نزولش،
توصیف می‌کند.

I Samuel 25:29 שמואל א כ"ה:כ"ט

וְיָקָם אָדָם לְדָקֵף וּלְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשׁוֹ וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדָנִי צְרוּרָה בַּצְרוּר
הַחַיִּים אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ וְאֵת נֶפֶשׁ אֲבִיךָ יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלֶעַ:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy
soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of
life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies,
them shall he sling out, as from the hollow of a sling
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ע"פ שמואל-א כה, כט.

39 שו"ה בהתלבשותה — זמן ומקום

این نسخه به جای «زمان و مکان» می‌خواند «مکان و زمان».

یادداشت كهوت

בבזך 414: מקום וזמן.

40 ויצעקו אל ה' בצר להם

مزمور نجات‌یافتگان از تنگنا: «در تنگنایشان به ه' فریاد زدند؛ او آنان را از
تنگناهایشان رهانید.» واژه צר (tzar؛ «تنگی» یا «تنگنا») به تنگ‌شدگی
جان در بدن اشاره می‌کند.

Psalms 107:6 תהילים ק"ז:ו'

וַיִּצְעֲקוּ אֱלֹהֵי, בְּצָר לָהֶם מִמַּצְקוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם:

Then they cried unto the L-RD in their trouble, And He deliv-
ered them out of their distresses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים קז, ו.

41 צר לו המקום

در آیه، فرزندان صهیون که از تبعید بازمی‌گردند، می‌گویند: «جا برایم
بسیار تنگ است.» מאמר این عبارت را برای درنبدون جان در بدن به‌کار
می‌گیرد.

Isaiah 49:20 ישעיהו מ"ט:כ'

עוד יאמרו בְּאַזְנוֹיֶךָ בְּנֵי שְׂלֵמָה צִרְיָלִי הַמִּקּוֹם גְּשֵׁה־לִי וְאַשְׁכָּה:

The children of thy bereavement Shall yet say in thine ears:
"The place is too strait for me; Give place to me that I may
'dwell

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ע"פ ישע"י מט, כ. בבזך 633: צר לי המקום.

42 אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ

آخرین آیه שמע (שמה, Shema): «من ه' شما هستم، همان که شما را از
سرزمین مصر بیرون آوردم.» واژه מצרים (Mitzrayim؛ مصر) را
به صورت مצר (meitzar؛ «تنگنا») می‌خوانند؛ این تنگنایی است که جان
از آن رهایی می‌یابد.

Numbers 15:41 במדבר ט"ו:מ"א

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהוֹיֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים
אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to
man.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 بיום ההוא תקראי לי אישי

ה' دربارهٔ آیندهٔ اسرائیل سخن می‌گوید: «در آن روز، می‌گوید ه'، [مرا]
ایשי (Ishi)، «شوهرم»، خواهی خواند و دیگر مرا בעלי (Baali)،
«سرورم»، نخواهی خواند.» **مأمَر ایשי را اش שלי (eish sheli)**. «آتش
من»، می‌خواند.

Hosea 2:18 הושע ב' י"ח

וְהָיָה בְיוֹם-הַהוּא נֶאֱמַר-ה' תִּקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא-תִקְרָאִי-לִי עוֹד בְּעָלִי:

And it shall be at that day, saith the L-RD, That thou shalt
call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 ואל אישך תשוקתך

سخن ه' با حوا (حوا): «و اشتیاق تو به شوهرت خواهد بود.» **مأمَر**
ایشد (ishech). «همسرت»، را آتش اشتیاق نفس به ه' می‌داند.

Genesis 3:16 בראשית ג' ט"ז

אֱלֹהֵי-הָאִשָּׁה אָמַר הָרְבָּה אֶרְבָּה עֲצָבוֹנָךְ וְהָרַבְּךָ בְּעָצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֵל-
אִישְׁךָ תִּשְׁוָקֶתְךָ וְהוּא יִמְשָׁל-בְּךָ:

Unto the woman He said: 'I will greatly multiply thy pain and
thy travail; in pain thou shalt bring forth children; and thy
'desire shall be to thy husband, and he shall rule over thee'
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

براشیت ג, טז.

«رنج و سرگردانی ام، افسستین و زهر را به یاد آور.» این عبارت برای تلخی
نفس به‌کار می‌رود.

54

Lamentations 3:19 איכה ג' י"ט

זָכַר-עֲנִי וּמְרוּדִי לְעָנָה וְרָאֵשׁ:

Remember mine affliction and mine anguish, The worm-
wood and the gall.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 7

55 راوبן שהוא ענין בחי' פ' ראשונה שבק"ש

اور התורה یادآور می‌شود که این عبارت چنین می‌نمایند که شما فقط
مقدمه‌ای برای نماز شמונה עسره است، با آنکه شما هم فرمانی از تورات
است و هم اتحاد **حکמה و בינה**: حال آنکه نماز شמונה عسره اتحاد **תפארת** و
מלכות است. آنجا به تفصیل توضیح می‌دهد که شما **حکמה** و **بیנה** را به هم
پیوند می‌دهد تا عوالم بی‌آنکه تجدیدی صورت گیرد پایدار بمانند،
درحالی‌که اتحاد **תפארת** و **מלכות** ارواح تازه پدید می‌آورد.

یادداشت کھوت

ראה באוה"ת פ' כי תשא ע' א'תתפו שמכאן משמע דק"ש הוא רק הכנה
לשמ"ע, והרי ק"ש מדאורייתא וגם יחוד חו"ב ושמ"ע יחוד ת"ת ומלי' ע"ש
שמפרש דק"ש הוא יחוד חו"ב בשביל להחיות העולמות בלי התחדשות,
אבל יחוד ת"ת ומלי' הוא להוליד נשמות חדשות ע"ש בארוכה. וראה גם
באוה"ת דברים כרך ה ע' בינג.

56 פ' ראשונה שבק"ש . . . ופ' שני' שבק"ש

یادداشت، آنجا به بندهای نخست و دوم شما اشاره می‌کند.

یادداشت کھوت

ראה בסה"מ תרל"ג ח"א ע' קמג.

47 וכדאי' זוהר

آن بند همین عبارت را نقل می‌کند که کسانی که بازمی‌گردند، نور را «با
نیروی فزون‌تر» فرومی‌کشند؛ و آن را به نبرد میان قداست و ضد آن
تفسیر می‌کند که در آن سوی مخالف پالوده و در قداست جذب می‌شود.

یادداشت کھوت

ח"א קכט, ב. קצט, ב. رאה לעיל כו, ד. ועוד.

48 دמשכין ליה בחילא יתיר

زوهار (زهر؛ حיי שרה)، که یادداشت Kehot آن را ذکر می‌کند، می‌گوید
صالحان کامل نمی‌توانند در جایی بایستند که **בעלי תשובה** می‌ایستند، زیرا
آنان برای نزدیک‌شدن به شاه، با «اشتیاقی بیشتر در دل و نیرویی عظیم»
خود را به سوی او می‌کشانند. این **مأمَر** این سخن را برای توضیح این به
کار می‌گیرد که چرا عشق آنان به مرتبه‌ای بالاتر می‌رسد.

Zohar, Chayei Sara 16:121-17:127 ספר הזהר, חיי שרה
ט"ז:קכ"א-י"ז:קכ"ז

Happy are the penitent who in the space of one day, one
hour, nay, one second, can draw near to the Holy One, as
near as even the truly righteous in the space of many years.
Abraham did not reach that high grade until he was old, as
already said. So, too, David, of whom it is written, "and King
David was old, he came into days" (I Kings 1, 1). But the peni-
tent immediately finds entrance, and is brought close to the
... Holy One, blessed be He.' R. Jose
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

49 שו"ה ונפש הבהמית — ואתהפכא

در این دست‌نویس به‌جای «و دگرگون می‌شود» (v'is'hapcha)، «تا
دگرگون شود» (lehis'hapcha) آمده است.

یادداشت کھوت

בבז 633: להתהפכא.

بند 6

50 כי ראה ה' בעניי

سخنان لیا (لاها) هنگام تولد روبن (راوبن): «زیرا نام چهارحرفی (ה')،
(Havayah) رنج مرا دیده است.» در آیه، رنج او این است که کمتر از
راحیل (رحل) محبوب بوده است؛ اما **مأمَر** (maamar) آن را تلخی نفس
از دورافتادگی‌اش می‌خواند؛ دورافتادگی‌ای که ه' «می‌بیند».

Genesis 29:32 בראשית כ"ט:ל"ב

וַתֵּמַר לָאָה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמַרָה כִּי-רָאָה ה' בְּעֲנִי כִי
עָמָה יָלָהּ בְּנִי אִישִׁי:

And Leah conceived, and bore a son, and she called his name
Reuben; for she said: 'Because the L-RD hath looked upon
'my affliction; for now my husband will love me'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

براشیت כט, לב.

51 וכמים הפנים

«همان‌گونه که در آب، چهره به چهره پاسخ می‌دهد، دل انسان نیز به
انسان.» برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא, isarus dilesata)
برانگیختگی متناظر از بالا (אתערותא דלעילא, isarus dileila) را فرا
می‌خواند، همان‌گونه که بازتاب به چهره پاسخ می‌دهد.

Proverbs 27:19 משלי כ"ז:י"ט

כַּמִּים הַפָּנִים לְפָנִים כֵּן לְבִהְיָאָדָם לְאָדָם:

57 ה' שמעתי שמעך יראתי

دعای پیامبر حقیق (حبکوک): «ای ه، آوازهات را شنیدم؛ ترسیدم. شنیدن، که از دوردست می‌آید، هیبت می‌آفریند.

Habakkuk 3:2 حبکوک 3:2

ה' שמעתי שמעך יראתי ה' פעלך בקרב שנים חיהו בקרב שנים תודיע בקרן רחם תזכור:

O L-RD, I have heard the report of Thee, and am afraid; O L-RD, revive Thy work in the midst of the years, in the midst of the years make it known; In wrath remember compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

حبکوک 3, ב. رאה מאמרי אדה"א בראשית ע' תקמה בפ' הפסוק.

58 מי הוא אשר عرب לבו לגשת

این عبارت پژواکی از آیه‌ای است که در آن ه' دربارهٔ فرمانروای آیندهٔ اسرائیل سخن می‌گوید: «زیرا کیست که دل خود را به گرو بگذارد تا به من نزدیک شود؟» اینجا شخص این کلمات را با خود می‌گوید تا پیش از نزدیک‌شدن، خویشتن را فروتن سازد.

Jeremiah 30:21 یرمیاה 30:21

וקנה אדירו ממנו ומשלו מקרבو יצא והקרבתיו וגנש אלי כי מי הוא זה ערב את-לבו לקשת אלי נאם-ה'

And their prince shall be of themselves, And their ruler shall proceed from the midst of them; And I will cause him to draw near, and he shall approach unto Me; For who is he that hath pledged his heart To approach unto Me? saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 וیرא העם וינועו

عبارت اینجا از Exodus 20:18 نقل شده است؛ متن در زیر آمده است.

Exodus 20:18 שמות 20:18

ויעמד העם מרחק ומנשה נגש אליהעפרל אשר-ישם האלקים:

And the people stood afar off; but Moses drew near unto the thick darkness where G-d was

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

שמות כ, יח.

60 וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק

هنگام اعطای تورات، «قوم دیدند، لرزیدند و از دور ایستادند.» ترسشان آنان را واداشت فاصله بگیرند؛ این حالت شنیدن است. (پانویس Kehot این آیه را 20:18 شماره‌گذاری می‌کند؛ Sefaria که فرمان‌های کوتاه را یک آیه به‌شمار می‌آورد، آن را 20:15 شماره‌گذاری می‌کند.)

Exodus 20:15 שמות 20:15

וקליהעם ראים את-הקולות ואת-הלפידים ואת קול השפר ואת-ההר עשן וירא העם וינועו ויעמדו מרחק:

And all the people perceived the thunderings, and the lightnings, and the voice of the horn, and the mountain smoking; and when the people saw it, they trembled, and stood afar off

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 אם רץ לבך שוב לאחד

یادداشت چنین نقل می‌کند: «معنای این مرتبهٔ بازگشت (שוב)، مرتبهٔ فاصله است؛ در آن، انسان خود را بسیار دور می‌کند و فرو می‌کاهد. این مرتبهٔ «چپ می‌راند» است؛ یعنی خود را پس می‌راند و بی‌اندازه فروتن می‌سازد تا مشخصاً در فاصله بایستد.»

یادداشت کھوت

ספר יצירה פ"א מ"ח. "והענין של בחי' השוב הזה הוא בחי' הריחוק שמתרחק ומשפיל א"ע מאד, והוא בחי' שמאל דוחה דחינו שמדחה א"ע ומשפיל א"ע ביותר להיות עומד בריחוק מקום דוקא" — מאמרי אדה"א בראשית ע' תקד. וראה שם ע' תקמד. וכ"ה באוה"ת ויחי תשלט, א, אבל בבזך 414: שוב כו'.

62 אם רץ לבך שוב לאחד

سفر یצیرا (ספר یצירה) تعلیم می‌دهد: «اگر دلت می‌دود، به جایگاه بازگرد؛ و آن را به موجودات زنده (حיות، chayos) مانند می‌کند که می‌دوند و بازمی‌گردند». تعلیم حسیدی (חסידות، Chassidus) این را بر حرکت نفس در اشتیاق (رצوا، ratzo) و بازگشت (שוב، shov) تطبیق می‌کند.

Sefer Yetzirah 1:8 ספר یצירה 1:8

עשר ספירות בלימה בלום פיד מלדבר ולבך מלהרהר ואם רץ לבך שוב למקום שלכך נאמר והחיות רצוא ושוב. ועל דבר זה נכרת ברית:

Concerning the number ten of the spheres of existence out of nothing keep thy tongue from speaking and thy mind from pondering on it, and if thy mouth urges thee to speak, and thy heart to think about it, return! as it reads: "And the living creatures ran and returned," (Ezekiel 1, 14) and upon this was the covenant made

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

بند 8

63 השמرو לכם פן יפתה

از بند دوم شماع (שמע، Shema): «برحذر باشید، مبدا دل‌تان فریفته شود.» هشدارهای آن نشان می‌دهد که این بند، بند هیبت است.

Deuteronomy 11:16 دברים 11:16

השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלקים אחרים והשתחיתם להם:

Take heed to yourselves, lest your heart be deceived, and ye turn aside, and serve other gods, and worship them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

دברים 11, טז.

64 כי שמע ה' כי שנאה אנכי

سخنان لیا (لاها) هنگام تولد شمعون (שמעון): «زیرا نام چهارحرفی (ה', Havayah) شنیده است که من مورد نفرت‌ام.» در آیه، منظور لیا این است که او کمتر از راحیل (رحل) محبوب است؛ اما ماامر (maamar) احساس «مورد نفرت بودن» را خودخوارانگاری می‌خواند؛ احساسی که ه' آن را از دور «می‌شنود».

Genesis 29:33 בראשית 29:33

ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי-שמע ה' כי-שנואה אנכי ותמר-לי גם-את זה ותקרא שמו שמעון:

And she conceived again, and bore a son; and said: 'Because the L-RD hath heard that I am hated, He hath therefore giv-

And she conceived again, and bore a son; and said: 'Now this time will my husband be joined unto me, because I have borne him three sons.' Therefore was his name called Levi.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

براشیت ۳۵، لد.

71 یמינא وشمالא وביניהו כלה

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

פיוט אומר לשבחין (זמירות ליל שבת).

72 שמאלו תחת לראשי

معشوقه، که در اینجا به جماعت اسرائیل تعبیر می‌شود، دربارهٔ محبوبش، که در اینجا **ה'** است، می‌گوید: «دست چپش زیر سر من است و دست راستش مرا در آغوش می‌گیرد.» **مأمر** دست چپ را به معنای دور راندن از روی فروتنی می‌خواند؛ کاری که سر را بالا می‌برد؛ و دست راست را به معنای نزدیک ساختن.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב:ו'

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 بند

73 שלכן نمشלה התורה למים

آن بخش توضیح می‌دهد که تورات، که به آب تشبیه شده، از جنبهٔ چشمه‌ای پنهان برخوردار است که نمی‌توان آن را درک کرد، و نیز از جنبهٔ نهرهایی که آشکارا جاری می‌شوند و به جویبارهای بسیار تقسیم می‌گردند؛ ازاین‌رو هر فرد آن را متناسب با توان خود درک می‌کند.

یادداشت كهوت

ראה לעיל יז، د.

74 نمشלה התורה למים شیורדים ממקום גבוה

تلمود می‌پرسد چرا سخنان تورات به آب تشبیه شده‌اند، و پاسخ می‌دهد: همان‌گونه که آب از جایگاهی بلند فرو می‌آید و به سوی جایگاهی پایین‌تر جاری می‌شود، تورات نیز تنها نزد کسی می‌ماند که فروتن است. در اینجا، این تصویر بیانگر نزول خود تورات از ریشهٔ رفیعش به امور مادی است.

Taanit 7a:15-16 תענית ז' א:ט"ו-ט"ז

ואמר רבי חנינא בר אידי: למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב: "הוי קל צמא לכו למים", לומר קד: מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. ואמר רבי אשענאי: למה נמשלו דברי תורה לשלשה משקין הללו: במים, ובין, ובחלב. דכתיב: "הוי קל צמא לכו למים", וכתיב: "לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר בין וחלב", לומר קד: מה שלשה משקין הללו אין מתקיימין ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

75 מי יעלה בהר ה'

مزمور داوود (دود) می‌پرسد: «چه کسی به کوه نام چهارحرفی (ה')، Havayah) برخواید آمد، و چه کسی در جایگاه مقدس او خواهد

.en me this son also.' And she called his name Simeon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

براشیت ۳۵، لد.

65 نبזה בעיניו נמאס

یادداشت Kehot برای این عبارت به Psalms 16:4 ارجاع می‌دهد.

Psalms 16:4 תהילים ט"ז:ד'

یادداشت كهوت

תהלים טז، د.

66 نبזה בעיניו נמאס

مزمور وصف می‌کند چه کسی می‌تواند بر کوه مقدس **ה'** ساکن شود. در معنای سادهٔ آن، مرد پارسا کسی است که «در نظرش، شخصی فرومایه خوار است»؛ اما **مأمر** عبارت را برعکس می‌خواند: کسی که در نظر خودش فروتن و خوار است. (یادداشت Kehot شمارهٔ 16:4 را چاپ کرده؛ این عبارت در 15:4 است.)

Psalms 15:4 תהילים ט"ו:ד'

נבזה בעיניו נמאס ואת־יראי ה' יכבד נשבע להרע ולא ימר:

In whose eyes a vile person is despised, But he honoureth them that fear the L-RD; He that sweareth to his own hurt, and changeth not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 (وبזה يوبن . . كلول مآهابه . . وش"פ ויחי)

این عبارت داخل پرائنز در این نسخه‌های خطی نیامده است؛ یادداشت می‌گوید که افزودهٔ تسماخ تسیدک است.

یادداشت كهوت

קטע זה ליתא בבז 414, 633, 1824 (מאמרי אדה"ז). הוספת הצ"צ.

68 ע"פ אלה מסעי

در 90a، در **ما مری** که سفرها در بیابان را توضیح می‌دهد، چهل‌ودو سفر همان نام چهل‌ودو هستند: شش صفت عاطفی که هر یک شامل هر هفت صفت می‌شود؛ عددی که از شمول متقابل پدید می‌آید. **ما مری** یعنی در ماسعی (مסעי, Masei) (92b) می‌پرسد چرا پاراگراف نخست شماع، که عشق و مهر است، چهل‌ودو واژه دارد؛ یعنی به شمار نامی از قید و سخت‌گیری. پاسخ می‌دهد که عشق آن، «با تمام توان»، بی‌حدومرز، صعودی از پایین است که نام چهل‌ودو به‌شمار می‌رود؛ حال آنکه پاراگراف دوم فرودآوردنی از بالا، یعنی نام هفتادودو، است.

یادداشت كهوت

לקו"ת שם צ, א. ובאזה"ת שם.

69 ע"פ ויחי

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

צ"ע לאיזה מאמר הכוונה.

70 ילוח אישי אלי

سخنان لیا هنگام تولد لاوی (לו'): «این بار شوهرم به من خواهد پیوست (ילוח, yilaveh), زیرا سه پسر برایش زاده‌ام.» او امید داشت که یعقوب (יעقب) اکنون به او بپیوندد؛ نام لاوی که از **یلוח** (yilaveh) گرفته شده، در اینجا نماد پیوستن و اتحاد است.

Genesis 29:34 בראשית כ"ט:ל"ד

ותמר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילוח אישי אלי כייולדתי לו שלשה בנים עליכן קראשמו לוי:

ایستاد؟» این پرسش بیانگر احساس شخصی است که می‌پندارد با نیروی خود نمی‌تواند عروج کند.

Psalms 24:3 תהילים כ"ד ג'

מִי־יַעֲלֶה בְּהַר־י' וּמִי־יָקֻם בְּמָקוֹם קִדְּשׁוֹ:

Who shall ascend into the mountain of the L-RD? And who shall stand in His holy place?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים כד, ג.

بند 11

76 אך הנה כל ג' בחי'

یادداشت دربارهٔ این سه مرتبه به آن موضع ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה אורח"פ יתרו ע' תתקצא.

77 מכלל שהיא עדיין אינה כלולה ומיוחדת

یادداشت دربارهٔ این استنتاج که اشتیاق نشان می‌دهد روح هنوز مستغرق و متحد نشده است، به آن موضع ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה באורח"ת ויקרא כרך א' ע' רכג.

78 (בשמים . . کלא ממש חשיבי)

پرائتز در آنجا، همانند نسخهٔ چاپی **تורה اور**، در همین جایگاه آمده است.

یادداشت کھوت

קטע זה נמצא כאן גם באורח"ת ויחי תתשלט, ב. אבל בכוך 414, 633. 1824 (מאמרי אדה"ז) נמצא לקמן קודם תי' "והן הן בחינות". בכוך 633 הקטע: ועד"ז שאר הבחי' . . ממש הסוכ"ע: נרשם בצד הגליון — בכת"י הסופר עצמו — אבל באורח"ת כרך ו תתשלט, ב כמו בהנדפס.

79 אבל בחי' יהודה שהוא בחי' הודאה

یادداشت دربارهٔ יהודה به‌عنوان مرتبهٔ اذعان به آن موضع ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ש חל"ה ע' 196 הערה 36.

بند 12

80 בלחש ובחשאי

در پایان بخش چهارم آن مقاله توضیح می‌دهد که لوح‌های نخستین، که با رعد و برق داده شدند، از جهان آشکار آمدند؛ جهانی که نیروهای مخالف قداست می‌توانند از آن بهره بگیرند، و از این‌رو آن لوح‌ها پایدار نماندند. لوح‌های دوم «در خاموشی» (**בחشאי**, bechashai)، از قلب درونی و جهان پنهان، داده شدند؛ جایی که سوي دیگر (**סטרא אחרא**, sitra achra) هیچ تسلطی ندارد.

یادداشت کھوت

ע' מענין בחשאי בלקו"ת בד"ה האזינו הראשון ספ"ד.

81 שכדי להיות בחי' זו שהוא בחי' יהודה . . כאילו הוא לנוכח

در آنجا عبارتی که از اینجا آغاز می‌شود، همراه با شرح‌هایی نقل شده که می‌افزایند: «یعنی، خودنق‌گیری واقعاً باید در ذهن او باشد، چنان‌که گویی شاه، شاه شاهان، قدوس متبارک (**קב"ה** / **קודשא בריך הוא**, Kudsha Brich Hu)، واقعاً رویه‌روی او ایستاده است.»

یادداشت کھوت

קטע מכאן מובא באורח"ת פ' שמות כרך ח ע' ג'נה עם הגהות ושם מוסיף: "ר"ל שיהי' הביטול במוחו באמת כאלו המלך מ"ה הקב"ה הוא לנוכח

ממש"ו".

82 שו"ה כאילו — יודוך אחיך

این نسخهٔ خطی در اینجا واژهٔ «یعنی» (דהיינו, dehaynu) را می‌افزاید.

یادداشت کھوت

בכוך 633 נוסף: דהיינו.

83 ראובן שמעון ולוי

اور هاتوره (**اور התורה**) در آنجا توضیح می‌دهد که رؤون, شیمعون و لاوی «همان شماع و برکتِ «راست و استوار» (**امت ויצیب**, Emes VeYatziv) هستند.»

یادداشت کھوت

באורח"ת חנוכה כרך ה תתקלח, ב מבאר "שהן ק"ש امت ויצیب".

84 (ובמנחה . . קודם התפלה)

نسخهٔ خطی 633 نیز این توضیح دربارهٔ نماز عصر و نماز شامگاه را دارد، اما نه در میان‌پرائتز؛ در نسخهٔ خطی 1824 این مطلب بعدتر، پس از «و این همان معنای «آغازشان در پایانشان تعبیه شده است» است، و آن‌که اهل فهم باشد درمی‌یابد» آمده است.

یادداشت کھوت

וכ"ה בכוך 633 ובלי מוסגר. באורח"ת בראשית כרך ו תתשלט, ב. אבל بכוך 1824 נמצא קטע זה לקמן אחר תי' "וזהו ענין נעוץ תחלתן בסופן והמ"י".

85 נעוץ תחלתן בסופן

ספר יצירה (**ספר יצירה**) دربارهٔ ده مرتبهٔ تجلی (**سפירות**, Sefiros) می‌گوید: «پایانشان در آغازشان تعبیه شده است، و آغازشان در پایانشان.» مامار این مطلب را بر ترتیب نماز تطبیق می‌کند؛ جایی که بالاترین مرتبه در پایان آشکار می‌شود.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז'

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

86 וע' במ"א ע"פ ולשרקה

آن بخش در آنجا «و به تاک برگزیده (soreikah)» را چنین توضیح می‌دهد: واژهٔ «تاک» (גפן, gefen)، که هر حرکت آن سیگول است، همان سیگول را نشان می‌دهد و با سه پدر قوم متناظر است؛ اما soreikah همان شوروق است که سه نقطه‌اش همان نقطه‌های سیگول‌اند، ولی یکی زیر دیگری قرار گرفته‌اند. کسی که از راه این سه «نقطه» به نزدیکی‌ای پرشور می‌رسد، در حالتی است که سیگول نامیده می‌شود.

یادداشت کھوت

ראה לקמן מז, א.

87 אם לא שויתי ודוממתי

«بی‌گمان جانم را آرام و خاموش کرده‌ام، همچون کودکی از شیرگرفته نزد مادرش.» سکون داوود (**דוד**) همان خودنق‌گیری (**ביטול**, bittul) است که فراتر از عشق و هیبت (**אהבה وיראה**, ahavah veyirah) قرار دارد.

Psalms 131:2 תהילים קל"א:ב'

אם־לא שויתי וְדוֹמַמְתִּי נִפְשִׁי כְּגִמְלָ עָלַי אֲמוּ כְּגִמְלָ עָלַי נִפְשִׁי:

Surely I have stilled and quieted my soul; Like a weaned child with his mother; My soul is with me like a weaned child.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

תהלים קלא, ב.

88 ואחר האש קול דממה דקה . . תמן קאתי מלכא

ה' در حورب بر پیامبر الياهو (אליהו) آشکار می‌شود: «نام چهارحرفی (ה', Havayah) در آتش نیست؛ و پس از آتش، صدایی آرام و لطیف است.» سکون در مرتبه‌ای بالاتر از آتش قرار دارد، که تصویر عشق است.

I Kings 19:12 ملכים א י"ט:י"ב

ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה:

and after the earthquake a fire; but the L-RD was not in the fire; and after the fire a still small voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Tikkunei Zohar, Tikkun 5 תקו"ז תיקון ה

یادداشت کهوت

ملכים-א יט, יב. ת"ז תי' ה.

89 תמן קאתי מלכא

در مقدمۀ تיקוני زهر (תיקוני زهر) آمده است که هنگامی که بنی‌اسرائیل در نماز ایستاده (עמידה, Amidah) می‌ایستند، فرشتگان بال‌های خود را فرومی‌آورند تا صدایی شنیده نشود: «زیرا آنجا صدایی آرام و لطیف هست... چون آنجا پادشاه می‌آید؛ پادشاه نه در باد آمد، نه در لرزش و نه در آتش، بلکه در صدایی آرام و لطیف. (یادداشت Kehot به Tikkun 5 ارجاع می‌دهد؛ متن آن تیکون در Sefaria این واژه‌ها را ندارد، هرچند اینجا آمده‌اند.)

Tikkunei Zohar 3b:2-3 תקוני הזהר ג' ב:ב-ג'

... קלא, דתמן קול דממה דקה (מ"א יט יב), קדש הקדשים דאיהו בעמידה, בגין דתמן קאתא מלכא. דהא ברוח גדולה וברעש ובאש, דאשתמעון בהון גדפי חיוון לא אתא מלכא, אלא בקול דממה דקה, דאיהו בתר רוח רעש אש, ואיהו רביעא לון, ועליהו אמר יחזקאל (א ד), וארא ונהנה רוח סערה באה מן הצפון, ענן גדול, ואש מתלקחת, הא אינון תלת, דרכיבין בהון תלת אתון הוי"ה, קול דממה דקה דא י' מן הוה"י, ואיהי י' מן אדני"י, תמן קא אתא מלכא ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

90 (וע' במ"א . . ביטול ממש)

تمام میان‌پرانتز، از «و نیز بنگرید به جای دیگر» تا «خودنفی‌گری حقیقی»، در نسخه خطی نیامده است.

یادداشت کهوت

בכת"י ליתא.

بند 13

91 ירך בעورף אויביך

از برکت یعقوب (יעקوب) به יהودا (یهודה): «دستت بر پس گردن دشمنانت خواهد بود.» این מאמר (maamar) دشمنان را نیازهای دنیوی می‌خواند که باید تنها «در ناحیهٔ پس گردن» به آنها پرداخت.

Genesis 49:8 בראשית מ"ט:ח'

יהודה אתה יהודה אחיד ירך בערף אויביך לשמתו לך בני אביך:

Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down

.before thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 כמאן דשדי בתר כתפי

تنیا توضیح می‌دهد که «پشت» (אחוריים) در قداست مانند کسی است که چیزی را برخلاف میلش به دشمن خود می‌دهد و چون رویش را از او برمی‌گرداند، آن را از روی شانه به سوی او می‌اندازد. این מאמר از این تصویر برای سروکار داشتن با نیازهای جهان استفاده می‌کند، بی‌آنکه شخص روی خود را به آن‌ها بدهد.

Tanya, Likkutei Amarim 22:5 תניא, חלק ראשון; لיקوتی אמרים כ"ב:ה'

אבל הסטרא אחרא והשומא - היא תועבת ה' אשר שנא, ואינו משפיע לה חיות מפנימית הרצון וחסדו האמיתי אשר חפץ בה חס ושלום, כי אם, כמאן דשדי בתר כתפו לשונאוי שלא ברצונו, רק כדי להעניש את הרשעים, וליתן שכר טוב לצדיקים דאכפניו לסטרא אחרא; וזה נקרא בחינת "אחוריים" דרצון העליון ברוך-הוא.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

یادداشت کهوت

ראה תניא פכ"ב.

93 (בח"י פנים . . וכאלו כפאו וכי')

این توضیح داخل پرانتز دربارهٔ «روی» و «قفا» در دست‌نوشته نیست.

یادداشت کهوت

בכת"י ליתא. ונמצא באוה"ת ויחי תתשמ, א.

94 וכאלו כפאו וכי'

در آنجا، عبارت «گویی دیوی او را وادار کرده است» وصف عملی جسمانی است که از سر وظیفه انجام می‌شود، بی‌آنکه شخص در پی لذت آن باشد. این מאמר این تعبیر را برای پرداختن به نیازهای دنیوی با اکراه وام می‌گیرد.

Nedarim 20b נדרים כ' ב

یادداشت کهوت

ע"פ לשון הגמ' נדרים כ, ב.

95 א"ת ירך אלא יודי"ך

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کهوت

ת"ז בהקדמה.

96 א"ת ירך אלא יודי"ך

در مقدمۀ تיקוני زهر (תיקוני زهر)، عبارت «تو دستت را می‌گشایی» (ידך, yadecha) را چنین می‌خواند: «ידך (yadecha) مخوان، بلکه יודך (yudecha) [بخوان]؛ یعنی «یودهایت» (יודי, yud)، حروف نام الهی. این מאמר همان قرائت را دربارهٔ «دستت» در برکت یعقوب به کار می‌گیرد.

Tikkunei Zohar 7b:2 תקוני הזהר ז' ב:ב'

ועוד רך נודי צריך לאתנא עליהו, פתח בחושבן אותיותיו איהו יו"ד, וקתיב (תהלים קמה טז) פותח את ירך ומשביע לכל מי רצון, ואוקמוהו אל תקרי ירך אלא יודי"ך, ואינון י"י מן יאהדונה"י, ובאן אתר מתפתחין ברקיעא דאיהו פתח, ואיהו מפתח כליל אהדונה"י שית אתון באמצע י"י, ותריץ יודין עם רקיע דאיהו ו' סליק לחושבן יהו"ה.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

97 וירא ישראל את היד הגדולה

پس از شکافته‌شدن دریا: «اسرائیل دست عظیمی را دید که نام چهارحرفی (ה', Havayah) در مصر به کار بسته بود.» «دست» ה' قدرت اوست که

تا پایین‌ترین مکان فرود می‌آید.

Exodus 14:31 שמות י"ד:ל"א

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת־ה'

וַיֵּאֱמִינוּ בִּה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ:

And Israel saw the great work which the L-RD did upon the Egyptians, and the people feared the L-RD; and they believed in the L-RD, and in His servant Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

שמות יד, לא.

بند 14

98 לפי שהוא בחי' הודאה וביטול בבחי' סוכ"ע

اور هاتورا در آنجا می‌رسد چگونه می‌توان این را یهودا، یعنی اقرار، نامید؛ حال آنکه اقرار هنگامی به کار می‌رود که چیزی را درنیافته باشیم؛ بنگرید به همان‌جا.

یادداشت کھوت

באה"ת סדור ע' רנא הקשה איך זה נק' יהודה דההודאה היא כשאינו משיגו ע"ש.

99 גם חשך לא יחשיך וכחשיכה כאורה

«حتی تاریکی نیز برای تو تاریک نیست، و شب همچون روز می‌درخشد؛ تاریکی همچون روشنایی است.» در برابر نوری که همهٔ عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin). تاریکی و نور، چه جسمانی و چه روحانی، برابرند.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יִחְשֹׁךְ מִמֶּךָ וְלֵילָה כִּי־וְאֵר כְּחֹשֶׁכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100 کולם בחכמה עשית

سرایندهٔ مزامیر آفرینش را می‌ستاید: «چه بسپارند کارهای تو، ای نام چهارحرفی (ה', Havayah)! همه را با حکمت ساختی.» **مأمر** (maamar) این آیه را چنین می‌خواند که حتی حکمت نیز در پیشگاه **ه'** صرفاً «ساختن» است.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מְהִירָבוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כֹּל־בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ קוֹנֵנָךְ:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים קד, כד.

بند 15

101 אך עיקר הגורם לכל . . כי הנה ההשתחווה

این نسخه چنین می‌خواند: «اما اصل سر فرود آوردن، **בחیנה** فرودآوردن است، و این است معنای سر فرود آوردن در دعای شמונה‌عسره»، بی‌آن‌که عبارت‌های «یهودا، تو» و «برادرانت به تو اقرار کنند» را داشته باشد.

یادداشت کھوت

בבוך 633: אך עיקר השתחווה הוא בחי' המשכה וזהו ענין ההשתחווה: שבשמו"ע.

102 (ע' ר"פ . . ליל)

پرانتر اشاره‌کننده به آغاز پاراشای وایشو در نسخهٔ خطی نیامده است.

یادداشت کھوت

בכת"י ובאה"ת ויחי תשמ, ב (שנדפס מגוכתי"ק הצ"צ קודם הדפסת התר"א) ליתא.

103 כרחם אב על בנים

«همان‌گونه که پدری بر فرزندانش شفقت می‌ورزد، نام چهارحرفی (ה', Havayah) نیز بر کسانی که از او پروا دارند شفقت می‌ورزد.» شفقت صفت پدر است؛ پس کسانی که شفقت می‌ورزند، «پسرانِ پدرت» هستند.

Psalms 103:13 תהילים ק"ג:י"ג

כְּרַחֵם אָב עַל־בָּנִים רַחֵם ה' עַל־יִרְאַיוֹ:

Like as a father hath compassion upon his children, So hath the L-RD compassion upon them that fear Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 روح سفלים

ه' با دل‌شکستگان و فروتنان سکونت می‌کند تا «روح فروتنان را زنده کند». **مأمر** این عبارت را دربارهٔ نیکی و صدقه‌ای به کار می‌برد که تهیدستان را جان می‌بخشد.

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

כִּי כֹה אָמַר רִם וְנָשָׂא שְׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשַׁכּוֹן וְאֶת־דָּכָא וּשְׁפִלְרִיחַ לְהַחְיִית רִיחַ שְׁפִלִים וְלְהַחְיִית לֵב נְדָכָאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 داوریاتא מחכמה נפקת

یادداشت کھوت موضعی در زوهار (זהר) را برای این گفته ذکر می‌کند که «تورات از حکمت (**חכמה**, Chochmah) سرچشمه می‌گیرد». از آنجا که حکمت «پدر» نامیده می‌شود، تورات «پدر تو» است.

Zohar II, 121a זח"ב קכ"א, א

یادداشت کھوت

זח"ב קכ"א, א.

106 שמע בני מוסר اביך

«ای پسر،م، پند پدرت را بشنو و آموزش مادرت را وانگذار.» پند پدر به‌منزلهٔ توراتِ مکتوب خوانده می‌شود.

Proverbs 1:8 משלי א':ח

שְׁמַע בְּנִי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל־תַּשֵּׁחַ תּוֹרַת אִמֶּךָ:

Hear, my son, the instruction of thy father, And forsake not the teaching of thy mother

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי א, ח.

107 מוסר אביך זו תושב"כ

به‌گفتهٔ یادداشت کھوت، ایگرتس هاگودش (**אגרת הקודש**) 29 تفسیر «پند پدرت» به‌عنوان توراتِ مکتوب را بر این بخش از زوهار استوار می‌کند.

Zohar II, 276b זח"ב רע"ו, ב

یادداشت کھوت

אגה"ק סי' כ"ט ע"פ זח"ב רע"ו, ב.

108 ישתחוו לך בני אביך

پایان برکت یعقوب (יעקب) به یهودا (یهודה): «پسرانِ پدرت در برابر تو سر فرود خواهند آورد.» این گفتار (**مאמר**, maamar) سر فرود آوردن را به منزلهٔ فرود آوردن می‌خواند و «پسران» را کسانی می‌داند که تورات می‌آموزند و نیکی می‌کنند.

Genesis 49:8 בראשית מ"ט:ח'

יהודה אתה יודוך אחיך יךך בערך אחיך ישתחוו לך בני אביך:

Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on
the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down
.before thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کیهوت

בראשית מט, ח.

درباره این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Daat (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309 /parsha). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayechi/1/

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی بیتسחק